

บทที่ 2

นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2490-2500

รพีพรเริ่มการประพันธ์ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2486-2487 ปรากฏผลงานเรื่องแรก เป็นเรื่องสั้น ชื่อ "ตราบิดสุริย์ส่องโลก" (สวัฒน์ วรดิลก, ม.ป.ป. : 138) แต่เริ่มเขียน นวนิยายในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2490) เรื่องแรกคือ สัญญารักของจอมพล ตพิมพ์ใน เอกราช หลังจากนั้นก็ผลิตผลงานเรื่อยมาจนกระทั่งหยุดเขียนนวนิยายในปี พ.ศ. 2535 เนื่องจากสุขภาพไม่เอื้ออำนวย

ตลอดระยะเวลากว่า 40 ปีของการเขียนนวนิยายของรพีพร รพีพรเขียนทั้งนวนิยาย เจริญรมย์และนวนิยายเชิงปัญหาซึ่งมีพัฒนาการความวิวุฒิ ประสบการณ์ของนักเขียน รวมทั้งปัจจัย ทางสังคมและการเมือง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแบ่งนวนิยายของรพีพรออกเป็น 3 ช่วงตามปัจจัย ทางสังคมและการเมืองที่มีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงด้านแนวการเขียนนวนิยายของรพีพร ได้แก่ ช่วงแรกนวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2490-2500 ช่วงที่สอง นวนิยายของรพีพร ในช่วง พ.ศ. 2505-2516 และช่วงที่สาม นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2516-2532

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าปัจจัยทางสังคมและการเมืองมีอิทธิพลต่อแนวการเขียนนวนิยาย ของรพีพรให้มีลักษณะต่าง ๆ กันในแต่ละช่วง ดังนั้นเมื่อก้าวถึงนวนิยายของรพีพรในแต่ละช่วง จึงจำเป็นต้องกล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวการเขียนนวนิยายของรพีพรซึ่งได้แก่ สภาพสังคม และการเมืองและบรรยากาศของวรรณกรรม

นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2490-2500 นี้เป็นนวนิยายเจริญรมย์ เมื่อพิจารณา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวการเขียนนวนิยายของรพีพรแล้ว สามารถแบ่งนวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2490-2500 เป็น 2 ช่วง คือช่วงแรก นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2490-2494 และช่วงที่สอง นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2495-2500

ก. ช่วงที่ 1 นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2490-2494

จากการศึกษานวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2490-2494 พบว่ามีทั้งหมด 6 เรื่อง ได้แก่ สัญญารักของจอมพล (2490) เปลวสุริยา (2491) ราชินีบอด (2491) อมรนิมาน (2492) จอมภพมฤตยู (2492) และ นางไพร (2494) นวนิยายทั้ง 6 เรื่องนี้ล้วนเป็นนวนิยายเชิงรมย์ทั้งสิ้นซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยทางสังคมและการเมืองและบรรยากาศของวรรณกรรมในช่วงนั้น

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวการเขียนนวนิยายของรพีพร

1.1 สภาพสังคมและการเมืองในช่วง พ.ศ.2490-2494

สภาพสังคมและการเมืองในช่วงที่รพีพรก้าวเข้าสู่การประพันธ์นั้นเป็นระบอบสังคมนิยมครั้งที่สอง (พ.ศ.2486-2487) ซึ่งสภาพสังคมไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการประพันธ์ กล่าวคือสืบเนื่องจากนโยบายบริหารประเทศของจอมพล ป. พิบูลสงครามที่มุ่งสร้างลัทธิชาตินิยมเพื่อนำไทยไปสู่ประเทศมหาอำนาจ รัฐบาลต้องการดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผล โดยไม่มีการโต้แย้ง จึงออกกฎหมายส่งเสริมภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างเข้มงวดโดยเฉพาะการวิพากษ์วิจารณ์หรือคัดค้านรัฐบาลกรณีที่ประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร และอนุญาตให้กองทัพญี่ปุ่นใช้ไทยเป็นฐานทัพในการยกพลไปรบกับฝ่ายสัมพันธมิตรด้วยการออกมาตรการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ทุกฉบับและออกคำสั่งจำกัดจำนวนหนังสือพิมพ์ โดยถือว่าการพูด การเขียนหรือการประพาดพิงใด ๆ ก็ตามที่ขัดต่อคำสั่งของผู้บัญชาการทหารสูงสุดคือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ถือว่าเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ดังปรากฏหลักฐานอยู่ในคำสั่งของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ลงวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2486 ความว่า

เพื่อปราบปรามการพูด การเขียน การประพาดคิดเป็นปรปักษ์กับความสงบ
เรียบร้อยของบ้านเมือง แม้จะยังไม่ได้ทำผิดอย่างชัดเจนเพียงแต่สงสัยว่าจะทำ
เช่นกล่าวนี้ก็ให้ทำนสิ่งจัดการนำตัวมาควบคุมไว้แล้วตั้งเป็นโรงเรียนขึ้นเพื่อทำ
การอบรมให้เป็นคนดีต่อไปและให้โรงเรียนนี้อยู่ในบังคับ ผ.บ.มณฑล

(อ้างอิงในเกษมจันทร์ อ่ำหวัว , 2521 : 350)

โดยเฉพาะการควบคุมความคิดเห็นที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์นั้น

จอมพล ป. พิบูลสงครามได้มีคำสั่งให้เซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์ทุกฉบับนับตั้งแต่การประกาศใช้
กฎอัยการศึกเป็นต้นมา กล่าวคือ การดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ได้ถูกกวดขันมากยิ่งขึ้น เช่น
การอนุญาตดำเนินงานใด ๆ ของหนังสือพิมพ์ต้องได้รับการวินิจฉัยจากผู้บัญชาการทหารสูงสุด
(พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2516 : 74) สำหรับวิธีการเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์ด้วยการตรวจข่าว
อย่างกวดขัน เช่นการตัดข้อความบางตอนออกปล่อยที่ว่างไว้ให้ชาวหรือถูกลบตัวพิมพ์ด้วยสีค้ำนั้น
มีผลทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจข่าวนั้นและนำไปวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลมากขึ้น
(พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2516 : 82)

นอกจากนี้ยังเกิดภาวะการขาดแคลนกระดาษพิมพ์ภายในประเทศ รัฐบาล
ต้องสั่งซื้อกระดาษจากญี่ปุ่นซึ่งเป็นผู้ผูกขาดกระดาษในช่วงสงคราม กระดาษจึงมีราคาแพงมาก
และมีจำนวนจำกัด รัฐบาลต้องใช้วิธีปันส่วนกระดาษเพื่อควบคุมและจำกัดจำนวนหนังสือพิมพ์ แต่
เป็นการดำเนินการอย่างไม่เป็นธรรม กล่าวคือหนังสือพิมพ์ที่ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล
จะได้รับการปันส่วนกระดาษมากกว่าหนังสือพิมพ์ที่ดำเนินการต่อต้านรัฐบาล เป็นเหตุให้หนังสือพิมพ์
บางฉบับต้องปิดกิจการ เช่น เอกชน สวนอักษร ศิลป์ ด้านสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ก็จำเป็นต้อง
คัดเลือกเรื่องที่จะตีพิมพ์อย่างพิถีพิถันที่สุด หากเรื่องไม่คั้นและนักเขียนชื่อเสียงไม่โด่งดังจริง ๆ
ก็ไม่มีใครกล้าตีพิมพ์เพราะเสี่ยงต่อการขาดทุน (จ.ไตรปิ่น, 2537 : 72)

ต่อมาหลังจากจอมพล ป. พิบูลสงครามลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่
22 กรกฎาคม พ.ศ. 2487 เนื่องจากแพ้คดีสภาเกี่ยวกับพระราชบัญญัตินครบาลเพชรบูรณ์และ
พุทธมณฑล นายควง อภัยวงศ์ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2487
จึงเริ่มผ่อนปรนข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการประพันธ์โดยมอบหมายให้นายไพโรจน์ ชัยนาม

อธิบดีกรมโฆษณาการชี้แจงนโยบายของรัฐบาลว่า "รัฐบาลยินดีรับฟังเสียงทั้งดีและชัมของหนังสือพิมพ์ เพราะถือว่าเสียงของหนังสือพิมพ์เป็นเสียงมติมหาชน" และอ้างคำสัมภาษณ์ของ นายควง อภัยวงศ์ว่า "การบริหารประเทศจะเป็นไปได้ไม่ใช่เพียงแต่เป็นหน้าที่ของรัฐบาลเท่านั้น แต่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหนังสือพิมพ์ในอันที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกันในความเจริญหรือความเสื่อมของประเทศด้วย" (นาสไพโรจน์ ชัยนาม, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2487 อ้างถึงใน สิริรัตน์ เรืองวงษ์วาร, 2521 : 155)

รัฐบาลชุดอื่น ๆ ค่อนข้างคำนึงนโยบายให้เสรีภาพแก่หนังสือพิมพ์เช่นกัน ดังปรากฏว่า พล.ร.ต.ถวัลย์ ช่างนาว่าสวัสดิ์ประกาศยกเลิกการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ในวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2489 ซึ่งการตรวจข่าวนั้นเริ่มมาตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2489 ในสมัยรัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์ เหตุเพราะหนังสือพิมพ์หลายฉบับนำเอากรณีสวรรคตของรัชกาลที่ 8 มาวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก (บุณทริกา บุรณะบุตร, 2534 : 87) ดังที่ ชุตินันท์ สัมพันธ์ (2537) กล่าวไว้ ในบทความเรื่อง "หนังสือพิมพ์กับจอมพลแปลก พิบูลสงคราม คำนานการต่อสู้เพื่อเสรีภาพ" ว่า

กฎการควบคุมการเสนอข้อคิดเห็นหรือการเซ็นเซอร์เริ่มขึ้นเนื่องจากหนังสือพิมพ์ สยามนิกร ฉบับประจำวันที่ 10 มิถุนายน 2489 เสนอเนื้อหาอย่างละเอียดเกี่ยวกับกรณีในหลวงรัชกาลที่ 8 เสด็จสวรรคตอย่างกะทันหัน หลังการวางจำหน่ายไม่นาน คำสั่งเจ้าหน้าที่บ้านเมืองก็ส่งผลให้ สยามนิกร ถูกกวาดเก็บและเซ็นเซอร์โดยเฉียบพลัน ภายหลังจากเหตุการณ์เซ็นเซอร์ครั้งดังกล่าวแล้ว ในเวลาต่อมาผู้มีอำนาจในบ้านเมืองก็จวบโอกาสเซ็นเซอร์ข่าวสารข้อมูลแทบทุกเรื่องอยู่ร่ำไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวสารข้อมูลที่กระทบถึงภาพพจน์และเสถียรภาพของรัฐบาล

(มติชนสุดสัปดาห์, 14 (กุมภาพันธ์ 2537) : 58)

นอกจากการยกเลิกมาตรการตรวจข่าวแล้ว รัฐบาลยังแถลงด้วยว่ายินดีให้หนังสือพิมพ์วิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเต็มภาคภูมิ เสนอในกิจการที่ทำได้ทำไปโดยมีเงื่อนไขว่าหนังสือพิมพ์จะต้องเซ็นเซอร์ตัวเอง โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการต่างประเทศและการทหาร รวมทั้งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี (บุณทริกา บุรณะบุตร, 2534 : 87)

แม้แต่ยุครัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามขึ้นเรื่องอำนาจครั้งหลังก็หันมาส่งเสริมการประพันธ์อย่างเต็มที่ดังมีผู้กล่าวว่า

น่าจะกล่าวได้ว่าไม่มียุคใดสมัยใดที่เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการชุมนุมสาธารณะจะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนยิ่งกว่าในสมัยรัฐบาลเสรีนิยมคึกคัก ภายใต้อำนาจของนายกรัฐมนตรีจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในระยะหลังหนังสือพิมพ์สามารถใช้สิทธิเสรีภาพในการเขียนและการพิมพ์ได้อย่างบริบูรณ์ยิ่งกว่ายุคใดในอดีตวันไว้เสียแต่ว่าบางครั้งจะเขียนกันเกินบริบูรณ์จนเป็นความผิดตามตัวบทกฎหมาย

(จอมพล ป. พิบูลสงคราม, เล่ม 5 : 254-256)

เมื่อรัฐบาลทุเลาความเข้มงวดกวดขันการประพันธ์และส่งเสริมการพิมพ์ โดยการสั่งนำเข้ากระดาษจากต่างประเทศ จึงมีผู้ลงทุนดำเนินกิจการพิมพ์กันอย่างกว้างขวาง ปรากฏการณ์สำคัญในวงวรรณกรรมช่วงหลังสงคราม คือ การกำเนิดนิยายสารที่มุ่งเสนอนวนิยายเป็นหลัก แม้แบบของนิยายสารแนวนั้นคือ เพลินจิตต์ และ ปิยะมิตร ทั้งที่เป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน (2490) ต่อมาคือ เคลิเมล์วันจันทร์ (2492) สกุลไทย (2496) ("สวีเดน-คีวะ-รพีพร หน้ากระดาษกับพันกระดาษ," ถนนหนังสือ 12 (มิถุนายน 2528) : 25) เป็นต้น

1.2 บรรยากาสวรรณกรรมในช่วง พ.ศ. 2490-2494

ในยุคแรกของนวนิยายของรพีพรนั้นเป็นช่วงเวลาที่นวนิยายไทยเติบโตด้านปริมาณมาก โดยเฉพาะนวนิยายเชิงโรแมนติกที่เสนอเรื่องรัก ดังที่สันติ ทองประเสริฐ (2519:33) สืบรวนวนิยายที่ผลิตขึ้นในช่วง พ.ศ. 2487-2497 พบว่า มีนวนิยายเพิ่มมากกว่าในช่วง พ.ศ. 2476-2486 ถึง 5 เท่า ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยสนับสนุน 3 ประการ คือ การให้เสรีภาพใน

การประพันธ์ การส่งเสริมกิจการพิมพ์ และกระแสความต้องการการอ่านนวนิยายหลักหนี
ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (ศรีศิลป์ บุญขจร, 2521 : 40-41) ปัจจัยดังกล่าวจึง
สนับสนุนให้นักเขียนรุ่นใหม่มีโอกาสเสนอผลงานออกสู่ประชาชนคนอ่านมากกว่าช่วงก่อนและ
ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เมื่อรัฐบาลได้ผ่อนปรนข้อบังคับต่าง ๆ ในการ
ประพันธ์และส่งเสริมการพิมพ์โดยการสั่งนำเข้ากระดาษจากต่างประเทศ ทำให้มีผู้ลงทุนกิจการ
พิมพ์กันอย่างกว้างขวางและเกิดนิตยสารที่มุ่งเสนอนวนิยายเป็นหลัก โดยเฉพาะการที่สำนักพิมพ์
"เพลินจิตต์" เริ่มจัดพิมพ์นวนิยายประเภท "พอคเคตบุค" ราคา 10 สตางค์ โดยมีนักเขียนที่มี
ชื่อเสียงโด่งดังผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาเขียนเรื่องลงประจำ เช่น อรวรรณ ส.บุญเสนอ
สุนัตรา มนัส จรรยาดี ส.เทพโชนิน พาณิชย์ อ.อรรถจินดา จ่านงค์ วงศ์ข้าหลวง
ไม้เมืองเดิม ป.ศรีสมวงศ์ ปอง เผ่าพันธุ์ลม ส.เทพกฤษร ส.เพียรสาธ ฯลฯ ทำให้
นวนิยายไทยเฟื่องฟูมาก เนื่องจากนวนิยายของนักเขียนเหล่านั้นมีแนวเรื่องที่แปลกไม่ซ้ำแบบกัน
ผู้อ่านจึงชื่นชอบกันมากและนับวันจำนวนผู้อ่านก็ยิ่งเพิ่มขึ้น แต่สำนักพิมพ์ไม่สามารถเสนอนวนิยาย
ของนักเขียนประจำออกไปให้เพียงพอกับปริมาณความต้องการของตลาดได้จึงจำเป็นต้องคัดเลือก
เรื่องของนักเขียนใหม่เสริมบ้าง (จ.ไตรปิ่น, 2537 : 122-123) ซึ่งเป็นการสนับสนุนนักเขียน
หน้าใหม่ให้มีเวทีแสดงออกและสำนักพิมพ์อื่นเริ่มออกนิตยสารแนวเดียวกันเพื่อแข่งขันกับ เพลินจิตต์
อาทิ ประสูร หอมวิไล และเกา ประสาทวิทย์ ซึ่งร่วมกันก่อตั้งสำนักพิมพ์ "ปิยะมิตร" ได้ออก
นิตยสาร ปิยะมิตร ในปี พ.ศ. 2490 และทาบทามให้รพีพรเป็นนักเขียนประจำฉบับ รพีพรจึงได้
เริ่มต้นเขียนนวนิยายอย่างจริงจัง

"วรรณกรรมหลักหนีมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คนอ่านสนุกสนาน เพลิดเพลิน ลิ้มรสภาพ
อันไม่พึงพอใจ ในชีวิตจริงหรือเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด ความกังวล ผู้อ่านจะลิ้มโลก
แห่งความเป็นจริง (ศรีศิลป์ บุญขจร, 2521 : 155)

2. นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2490-2494

เมื่อเริ่มเขียนหนังสือ รพีพรมีความใฝ่ฝันอย่างเคียวคืออยากมีชื่อเสียงเหมือนนักเขียนที่ตนชื่นชอบ เช่น "ศรีบูรพา" "ธาขอบ" "ดอกไม้สด" "ส.ธรรมยศ" และด้วยความ เป็นนักเขียนรุ่นเยาว์ที่อ่อนประสบการณ์ชีวิตและประสบการณ์การเขียน การเขียนที่เชี่ยวชาญ ตั้งแต่วัยเด็ก คือ การเขียนจดหมาย โดยเฉพาะจดหมายรักที่มักช่วยเพื่อนเขียน (ญิบ พันจันทร์, บรรณาธิการ, 2538 : 128) นวนิยายของรพีพรในช่วงแรกจึงเป็นเรื่องราวใกล้ตัวหรืออารมณ์ ส่วนตัวประเภทความรักของหนุ่มสาว ประกอบกับบรรยากาศทางสังคมขณะนั้นเป็นช่วงหลัง สงครามประชาชนกำลังเสียชีวิตและขาดความมั่นใจในการดำรงชีวิต นวนิยายเรื่องมณีได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลาย นวนิยายเรื่องมณีของรพีพรในช่วง พ.ศ.2490-2494 จึงเป็นไปตาม กระแสหลักในช่วงนั้นซึ่งทำให้รพีพรประสบความสำเร็จในชีวิตนักประพันธ์อย่างรวดเร็วสมดังที่ตั้ง ความหวังไว้

2.1 จินตนิยายของรพีพร : สักขารักของจอมพล เปลาวสุริยา ราชนีบอด อมรพิมาน จอมภพมฤต

รพีพรเริ่มเขียนจินตนิยายซึ่งเป็นแนวเรื่องหนึ่งที่ปรากฏร่วมกระแส นวนิยายเรื่องมณีในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ดังที่ สศ วัชรเสถียร กล่าวว่า

ในยุคสงครามนักเขียนชายกลุ่มหนึ่งได้หันมาเขียนนวนิยายประเภทเรื่องมหัศจรรย์ ซึ่งมีเนื้อเรื่องทำนองเดียวกับเรื่องของเซอร์ เอช. ไรเดอร์ แฮกการ์ด หรืออย่าง ที่ กาญจนาคพันธ์ บุศราคำและเวทวงศ์ เคยประพันธ์มาแล้วให้เป็นเรื่องของไทยแท้ ๆ และเรียกชื่อนวนิยายประเภทนี้ว่า "จินตนิยาย"

(สศ วัชรเสถียร, 2526 : 208)

รพีพรได้ชื่อว่าเป็นนักเขียนจินตนิยายดังประจำคู่กับอิงอร (จ. ไตรปิ่น, 2537 : 86-87) จินตนิยายของรพีพร 2 เรื่องที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือเรื่อง เปลาวสุริยา และ ราชนีบอด ทั้ง 2 เรื่องทำให้ยอดจำหน่ายของ ปิยะมิตร พุ่งขึ้นสู่ความนิยมอย่างสูงในช่วง

ทศวรรษ 2490 ได้รับการตีพิมพ์ซ้ำถึง 3 และ 4 ครั้ง ตามลำดับเรื่อง (สันติ ทองประเสริฐ, 2519) และเมื่อนำไปสร้างเป็นบทละครเวทีนำออกแสดงสามารถทำรายได้เกินหนึ่งแสนบาท ทำลายประวัติศาสตร์ที่เรื่อง "อาณาจักรถล่ม" ของคณะเทพศิลป์เคยทำได้ (สุวัฒน์ วรดิลก, ม.ป.ป. : 146) ผลสืบเนื่องต่อมาคือจินตนิยายทุกเรื่องของรพีพรถูกซื้อไปสร้างเป็นละครเวที ความสำเร็จที่วัดจากความนิยมของนักอ่าน ความต้องการของนาชทุนเจ้าของสำนักพิมพ์และคณะละครเวที รวมทั้งชื่อเสียงที่เป็นหนึ่งในสองของนักเขียนจินตนิยายแห่งยุค แสดงให้เห็นว่า จินตนิยายของรพีพรมีลักษณะที่น่าสนใจ จึงสามารถตรึงใจผู้อ่านและสร้างความประทับใจแก่ผู้ชม ให้ติดตามผลงานอย่างต่อเนื่องดังที่รพีพรเขียนไว้ใน ชีวิตในความทรงจำ (ม.ป.ป. : 139) ว่าขณะเขียนเรื่อง เปลวสุริยา ค้างอยู่เขาล้มป่วยลงด้วยโรคหัวใจที่ชิวปอดอย่างรุนแรง หมอห้ามไม่ให้เคลื่อนไหว ก็จำต้องนอนบอกลี้นอง ๆ ช่วยกันจนแล้วส่งไปโรงพิมพ์ เมื่อเขียน เปลวสุริยา จบแล้ว ผู้ดำเนินงาน "ปิยะมิตร" สั่งให้เขียนจินตนิยายอีกเรื่อง เพราะคนอ่านชอบ เขาจึงเขียน ราชินีบอด ขึ้นมา ปรากฏว่า "คนอ่านนิยมนกันมากถึงขนาดมารอซื้อหนังสือกันถึง โรงพิมพ์และบางคนขอเข้าไปอ่านตอนเรื่องพิมพ์เมื่อผู้อ่านอ่านแล้วก็อยากจะได้เป็นละครว่า จะสนุกมากน้อยกว่ากัน หรือไม่" (ศรีจุฬาลักษณ์, 2538 : 218-219)

จินตนิยายในที่นี้หมายถึง นวนิยายที่เสนอเรื่องราวมหัศจรรย์ในชีวิตของ ตัวละครหรือเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในอดีตที่ห่างไกลเกินประสบการณ์ชีวิตและสังคมปัจจุบัน เพื่อนำพาผู้อ่านหลีกหนีความจริงไปสู่โลกในจินตนาการของผู้เขียน ตัวละครเป็นกษัตริย์หรือเจ้าชาย เจ้าหญิง เนื้อเรื่องมักมีลักษณะทำนองเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ จึงแตกต่างไปจากนวนิยายซึ่งมักถือ กันว่าเนื้อเรื่องเกี่ยวข้องกับคนธรรมดาสามัญ

จินตนิยายของรพีพรในช่วงพ.ศ. 2490-2494 เท่าที่พบมีจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ สัญญารักของจอมพล เปลวสุริยา ราชินีบอด อมรนิมาน และ จอมภพมฤตยู ซึ่งมีทั้งแนว เรื่องอิงประวัติศาสตร์และไม่อิงประวัติศาสตร์ ทำนองรัก-โศก ยกเว้น เปลวสุริยา เพียงเรื่อง เดียวที่เป็นรัก-สุขซึ่งมีลักษณะเนื้อเรื่องต่างกันคือ จินตนิยายอิงประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่เขียนขึ้น จากเค้าเรื่องในพงศาวดารจีนซึ่งรพีพรอ่านสั่งสมมาตั้งแต่เยาว์วัย เป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์ ยุคโบราณเมื่อหลายพันปีมาแล้ว แม้เหตุการณ์จะเกิดขึ้นจริง แต่ผู้เขียนได้แต่งเสริมจินตนาการ เข้าไปจนมีลักษณะเป็นตำนานเล่าขานสืบมา ดังตัวอย่าง เรื่อง สัญญารักของจอมพล กล่าวถึง

ประวัติศาสตร์จีนในรัชสมัยพระเจ้ามิ่งตี้และโฮตี้แห่งราชวงศ์ซัน ราว พ.ศ.600-700 เรื่องราวที่เกิดขึ้นคือวีรกรรมของจอมพลปันเจาและนางอันเป็นที่รักที่สามารถทำสงครามรวมจีนเป็นมหาอาณาจักรเดียวกัน แนวเรื่องที่น่าสนใจคือ สงครามและความรักที่วีรบุรุษและวีรสตรีทั้งสองจำต้องเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อปฏิบัติภารกิจเพื่อชาติจนตัวตาย

เรื่อง จอมภพมฤตยู นำเสนอเหตุการณ์ในรัชสมัยจีนซื่อ่งเต๋ ประมาณ พ.ศ.297 ที่ทรงปกครองจีนอย่างเฉียบขาดด้วยอุบาย 6 ประการ หนึ่งพมำเอาอุบายข้อ 2 คือ การสร้างกำแพงหมื่นลี้มาเขียนเป็นเรื่องราวความรักและความแค้นของเมิ่งเจียงที่สามารถนำตัวมาสังเวชเทพเจ้าเพื่อผลสำเร็จของอุบายดังกล่าว รวมทั้งเป็นความรักและความสูญเสียขององค์จักรพรรดิ

จินตนิยายทั้ง 2 เรื่องเป็นเรื่องเล่าขานถึงความรักและวีรกรรมของคู่หญิงทั้ง 2 คนแม้จะเป็นเหตุการณ์จริงในประวัติศาสตร์ แต่ก็ป็นอดีตที่ล่วงเลสมานับพันปี ซึ่งผ่านการเสริมแต่งเรื่องจนเกินความจริง ดังปรากฏเหตุการณ์มหัศจรรย์และอิทธิปาฏิหาริย์ของตัวละคร กล่าวคือในเรื่อง สัญญารักของจอมพล วิญญาณของนางอันเป็นที่รักกลับมาทวงสัญญารักคืนจากจอมพลปันเจาก่อนตายและในเรื่อง จอมภพมฤตยู เมิ่งเจียงได้รับพร 3 ประการจากเจ้าวิเศษทำให้หนีตามอำนาจเร้นลับ บังคับชายให้หลงรักได้ตามใจนึกทั้งนี้เพื่อแผนการแก้แค้นจีนซันและฮู่โช้วราชบุตร

ส่วนจินตนิยายที่ไม่ใช่เรื่องจากประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่มาจากจินตนาการของรพีพร และบางเรื่องได้รับอิทธิพลมาจากการอ่านนวนิยายของนักเขียนต่างประเทศโดยเฉพาะเรื่องของเซอร์ เอช.ไรเดอร์ แฮ็กการ์ด* จินตนิยายแนวนี้นิยมสร้างเรื่องราวสมมุติเกิดขึ้นในดินแดนลึกลับไกลโพ้นที่ไม่มีคนรู้จัก ได้แก่ เรื่อง ราชินีบอด เสนอเรื่องราวประสบการณ์ผจญภัยของ ม.จ.ไชยันต์ เพื่อแสวงหาดินแดนลึกลับที่มองเห็นเป็นภาพควันดำในดวงอาทิตย์ฤดูหนาวเมื่อ 100 ปีที่แล้วจนค้นพบแผ่นดินมุกดา และทราบเรื่องราวอดีตชาติของตนเองรวมทั้งเป็นเรื่องราวความรักและความแค้นของมุกดาราชินีดาพิการจนเป็นเหตุให้เกิดความหายนะบนแผ่นดินหรือเป็นเรื่องราวในอดีตหลายร้อยหลายพันปีของสถานที่จริงในปัจจุบัน ตัวละครมักมีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมต่างจากปกติชนทั่วไปที่ผู้อ่านเคยพบเห็นและประสบในสังคม ได้แก่ เรื่อง เปลวสุริยา เสนอเรื่องราวสงครามและความรักระหว่างกษัตริย์ต่างนครในอดีตเมื่อ 2,000 ปีที่แล้วที่เกิดขึ้น ณ ท่งทานตะวัน ซึ่งปัจจุบันคือชุมชนหนองปลา อยู่ในเขตติดต่อระหว่างอำเภอหลังสวนกับควนหินม้อ จังหวัดชุมพร

* เป็นนักเขียนที่มีอิทธิพลต่อนวนิยายผจญภัยสมัยแรกของไทยที่มีผู้แปลงานของเขาเป็นภาษาไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2444 เรื่องของแฮ็กการ์ดมีลักษณะเฉพาะตัวในด้านตัวละครนางเอกต้องเป็นสตรีสวยงาม พระเอกต้องมีความกล้าหาญและแข็งแรง วิถีดำเนินเรื่องชวนให้ติดตามตั้งแต่ต้นจนจบด้วยการสอดแทรกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่น่าตื่นเต้นและก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา จากของเรื่องมักเป็นดินแดนลึกลับมีความมหัศจรรย์ต่าง ๆ นานา เป็นสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ซึ่งผู้เขียนสร้างขึ้นจากจินตนาการผสมกับประสบการณ์ที่ได้รับจากทวีปแอฟริกาถึง 6 ปี เรื่องของแฮ็กการ์ดที่แปลมาเป็นไทย ได้แก่ สาวสองพันปี (She) หลวงวิลาศปริวัตร (นกอินรี) ผู้แปล ขุมทรัพย์พระเจ้าโซโลมอน (King Solomon's Mine) โดยผู้แปลคนเดียวกัน โซโรดา (The Virgin of the Sun) เสฐียรโกเศศ แปล สาวสองพันปีคืนชีพ (Ayecha The Return of She) แปลโดย ทวีจิตต์ (นามแฝง) และ ออบ ไชยวสุ เป็นต้น(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2526 : 377-378)

หรือเป็นเรื่องราวในฉากจินตนาการได้แก่ เรื่อง อมรพิมาน เสนอเรื่องราวความรักของตัวละคร ในเรื่อง เปลวสุริยา ซึ่งจุดจบสวรรค์และถูกส่งมาเกิดใหม่อีกครั้งที่ทุ่งทานตะวัน จินตนิยายไม่อิงประวัติศาสตร์จึงมีเนื้อเรื่องสนุกสนาน น่าตื่นเต้นเร้าใจมากกว่าจินตนิยายอิงประวัติศาสตร์ เพราะผู้เขียนสามารถสร้างจินตนาการได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องคำนึงถึงความเป็นจริง ดังที่ รพีพรกล่าวออกตัวไว้ในเรื่อง อมรพิมาน ว่า "การสร้างนิยายแห่งความฝัน แม้จะเป็นจริงไม่ได้ มันก็เป็นธรรมชาติของความฝันซึ่งตรงกันข้าม หากว่าจะหยิบยกเอาชีวิตจริงขึ้นมาปั้นแต่งปรุงจนเป็นนิยาย ถ้าถูกหาว่าเป็นจริงหรือเป็นไปไม่ได้แล้วไซ้ ร่อมจะเป็นที่อับอายอย่างน่ากลัว"

(สวีณ์ วรฉลก, 2537 : 307-308)

2.1.1 แนวคิดของจินตนิยายของรพีพร

แนวคิดที่ปรากฏในจินตนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2490-2494 นั้นมีเพียงแนวคิดเดียว คือแนวคิดเกี่ยวกับความรัก รพีพรเสนอให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรักกับชีวิตว่า ความรักเป็นความต้องการทางธรรมชาติของมนุษย์ ความรักนั้นให้ทั้งความทุกข์ และความ สุข ความรักมีอำนาจสามารถบันดาลให้ผู้ที่มีรักคือความรักเป็นอุดมคติของชีวิต กระทำสิ่งที่ดีงาม หรือผิดศีลธรรมก็ได้ อำนาจของความรักจึงเป็นทั้งการสร้างสรรค์และการทำลาย รพีพรเสนอประเด็นของความรักในแง่ที่ให้อ่านเห็นคุณค่า และความสำคัญของความรักในลักษณะที่ว่า ความรักที่แท้จริงคือความเสียสละและต้องคำนึงถึงความสุขของคนรักมากกว่าตนเอง ผู้ที่รักต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและความซื่อสัตย์ต่อคนรัก ตัวอย่างของการแสดงความมั่นคงและซื่อสัตย์ต่อคนรัก ดังเช่น เม็งเจียงใน จอมภพมฤตยู มีความรักมั่นคงและซื่อสัตย์ต่ออ้วนซีเหลียงผู้เป็นสามี นางยอมฆ่าตัวตายตามสามีที่ถูกจีนซีฮ่องเต้พรากตัวไปส่งเทพเจ้าเพื่อนางจะได้ไม่ต้องเข้าพิธีอภิเษกกับจีนซี หรือ เซนินสา ใน เปลวสุริยา ที่มั่นคงและซื่อสัตย์ต่อคนรักคืออัสวีชัย แม้เธอจะถูกพญาคชราชบีบคั้นและข่มขู่อย่างโหดร้ายทารุณเพื่อให้นางเอ่ยคำสาบานรักและเข้าพิธีอภิเษก แต่เซนินสาลับปฏิเสธและยอมรับโทษทัณฑ์โดยถูกคุมขังในสุญมียศกับด้วยความอดทนและหัตถิสมานะ เพื่อรออัสวีชัยยกอบกู้ราชบัลลังก์สำเร็จในที่สุด เธอก็ประสบความสำเร็จสมความปรารถนา คือได้ครองรักกับอัสวีชัย

เรื่อง สัญญารักของจอมพล รพีพรเสนอแนวคิดว่า ความรักคือ ความเสียสละ ผู้ที่รักควรคำนึงถึงความสุขของคนรักมากกว่าตนเอง ดังเช่นนางอันเป็นที่รักของ จอมพลปิ่นเงาะ ที่มีความกล้าหาญ เสียสละ ซอมอาสาเป็นจาราสตรีเพื่อช่วยเหลือจอมพลปิ่นเงาะ คนรักในการนำทัพเข้ายึดนครกุจะสำเร็จในที่สุด

ขณะเดียวกันรพีพรก็แสดงให้เห็นผลเสียของการยึดมั่นในรักมากเกินไปจนกลายเป็นความอาฆาตพยาบาท หรือความอหังการเอาชณะโดยไม่คำนึงถึงสิ่งที่ถูกต้อง การแสดงความรักเช่นนี้ย่อมนำผลเสียให้เกิดขึ้นตามมาด้วย ดังเช่น มุกดา ใน ราชินีบอด ที่มี ความรักต่อศตวรรษเดียว เมื่อถูกเขาทรยศจึงเคียดแค้นอาฆาตและสั่งฆ่าผู้ชายทุกคนบนแผ่นดิน มุกดา จนกระทั่งพบกับ ม.จ. ไชยรัตน์ (คือศตวรรษในชาติอดีต) ความแค้นก็เริ่มเปลี่ยนเป็นความรัก ดังเดิม ต่อเมื่อรู้ว่าเขารักลูกผู้เป็นลูกสาวของนางและพากันหนีไปอยู่ร่วมกัน มุกดาจึงเจ็บแค้น เพิ่มขึ้น ดังนั้นเมื่อลูกกลับมาหาแม่ มุกดาจึงกล้าสั่งฆ่าลูก แรงพยาบาทของมุกดาจึงเป็นเหตุแห่ง ความหายนะของแผ่นดิน ทำให้เกิดสงครามบนเกาะจนแผ่นดินจมหายลงไปในทะเลและฆ่าตัวตาย เพราะความเสียใจที่ไม่สามารถแก้แค้นคนรักได้สำเร็จ หรืออุษาใน อมรนิมาน ที่ใช้ความรัก อย่างพรั่นเพรื่อ เธอยอมเสียตัวให้ผู้ชายทุกคนที่เธอรัก แต่เมื่อตนเองตกหลุมรักมาซิส์ และ เขาไม่รักนาง เมื่อมาซิส์ถูกโจรลึงคีสามีของนางฆ่าตัดหัว นางจึงผิดหวังและเสียใจอย่างมาก จนเสียชีวิต

ความรักจึงมีอำนาจต่อชีวิตมนุษย์อย่างมาก ความรักสามารถ สร้างพลังให้มนุษย์กล้าหาญที่จะกระทำการใด ๆ เพื่อประโยชน์และความสุขของคนรักหรือสร้าง พลังใจในการต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ในทางตรงกันข้ามความรักก็สามารถจะทำให้เกิด การทำลายล้างเพื่อนกันคนและเอาชนะ

2.1.2 โคร่งเรื่องของจินตนิยายของรพีพร

ลักษณะโคร่งเรื่องของจินตนิยายของรพีพรเป็นโคร่งเรื่องที่ เสนอความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละครอื่นเนื่องมาจากปัญหาความรักทำนองรักซ้อน ระหว่างตัวละครมากกว่า 3 ตัว มีบางเรื่องที่เสนออุปสรรคของความรักที่เกิดจากปัญหาอื่น

เป็นเหตุให้ตัวละครเอกต้องพลัดพรากหรือสูญเสียคนรัก อารมณ์รักหรืออารมณ์แค้นภายในจิตใจ
ของตัวละครจึงผลักดันให้ตัดสินใจกระทำการต่อสู้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อแย่งชิงคนรักหรือเพื่อ
แก้แค้นแทนคนรัก จนในที่สุดเกิดเป็นโศกนาฏกรรมรัก เรื่องราวจึงจบลงด้วยความตายหรือ
ความพลัดพราก มีเพียงเรื่องเดียวคือ เปลวสุริยา ที่จบแบบรักสุข

โครงเรื่องของจินตนิยายของรพีพรทั้ง 5 เรื่อง มีดังนี้

เรื่อง สัญญารักของจอมพล เป็นเรื่องราวความรักและ
ความเสียสละ โครงเรื่องเสนอความขัดแย้งระหว่างหน้าที่คนรักกับหน้าที่นักรบเพื่อชาติของ
ตัวละครเอก กล่าวคือ ปันเจาเป็นจอมทัพต้องละทิ้งหน้าที่คนรักมาทำหน้าที่นักรบเพื่อนำชัยชนะ
มาสู่ชาติ นางที่รักจึงปลอมตัวเป็นทหารเพื่ออยู่ใกล้ชิดคนรัก เมื่อกองทัพต้องการจารจร
เพื่อทำให้เจ้านครจะหลงไหลตามแผนการยึดอำนาจ นางที่รักก็อาสาทำหน้าที่วีรสตรีสละ
ความสุขส่วนตัวเพื่อความสำเร็จของชาติและคนรักจนตัวเองต้องตาย

เรื่อง เปลวสุริยา เป็นเรื่องรักระหว่างรบที่ตัวละครเอกต้อง
ต่อสู้กับตัวละครฝ่ายปฏิปักษ์ เพื่อกอบกู้ราชบัลลังก์และแย่งชิงคนรักกลับคืนมา ปัญหาความขัดแย้ง
ของเรื่องเกิดจาก สงครามระหว่างเมืองที่บ้านปลายเป็นสงครามรักระหว่างผู้ชาย 3 คนกับ
ผู้หญิง 1 คน กล่าวคือพหุคชราชก่อสงครามขยายดินแดนทำให้เซินสาและอัสวีชัยหนีภัยมาพบรักกัน
แต่ต้องพรากจากกันเพราะภารกิจกู้เอกราช อภิมันออกตามล่าตัวอัสวีชัยจึงมาพบรักเซินสา แต่นาง
ไม่รักตอบ อภิมันจึงผิดหวังเข้าใจจนละเลยภารกิจ พหุคชราชผู้เป็นพี่ชายจึงส่งทหารไปลุดคร่า
ตัวนางมาถวายน้องชาย แต่ทว่าความงามของนางทำให้พหุคชราชหลงเสน่ห์และกระเบียดเสียด
ไม่ยกนางให้อภิมัน เมื่อกองทัพอัสวีชัยชนะศึก อภิมันจึงกล้าฆ่าพี่ชายเพราะความแค้นและตัวเอง
ก็ถูกฆ่าตายเช่นเดียวกัน อัสวีชัยและเซินสาจึงสุขสมหวัง

เรื่อง ราชินีบอด เป็นเรื่องราวความรักและการแก้แค้นของ
ตัวละครเอก ที่เกิดคามีปมคือยัคนรูปร่างหน้าตาทำให้ผิดหวังในความรักซ้ำแล้วซ้ำอีก ความรัก
จึงเปลี่ยนเป็นความแค้นที่ต้องการทำลายผู้ชายทุกคนและความสุขสมหวังของคนรัก อันเป็นเหตุ
แห่งความตายของตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นเหตุแห่งความหายนะของแผ่นดิน

โครงเรื่องเสนอปัญหาความรักของตัวละครเอกคือ ม.จ. ไซยัณฑ์และลูกที่เกิดจากมุกดาซึ่งเคยมีความสัมพันธ์กันในอดีตชาติจนกลายเป็นปัญหาพิพาทในปัจจุบันชาติ คือแม่แย่งชิงคนรักของลูก และลูกแย่งชิงคนรักของแม่ และปัญหาจากตัวละครอื่นที่หลงรักตัวละครเอกกล่าวคือ มุกดาเคยถูกสามีทรยศคิดฆ่าเธอกับลูกในท้อง เธอจึงอาฆาตและสั่งฆ่าผู้ชายทุกคนบนแผ่นดินต่อเมื่อเธอพบ ม.จ. ไซยัณฑ์และเห็นคำหึงปานแดงบนอกชายของเธอซึ่งเธอเชื่อว่าเธอคือสามีกลับชาติมาเกิด มุกดาจึงไว้ชีวิตเขาและหวังจะได้เขาเป็นสามี แต่ ม.จ. ไซยัณฑ์ กลับรักลูกสาวของเธอ แม้ว่ามุกดาพยายามกีดกันทุกวิถีทาง แต่ไม่สำเร็จจึงลงโทษตัวเองด้วยการฆ่าตัวตายพร้อมกับแผ่นดินที่กำลังจมหายลงทะเล

เรื่อง อมรพิมาน เป็นเรื่องราวความรักและการชดใช้กรรมของตัวละครจากเรื่อง เปลวสุริยา โครงเรื่องเสนอเหตุการณ์ภาคสวรรค์และภาคมนุษย์ที่ตัวละครก่อเหตุวิวาทบนสวรรค์จึงถูกลงโทษให้มาเกิดบนโลกมนุษย์และถูกลิขิตชะตาชีวิตต่างกันกล่าวคือ อูษา (เสนิส่า) เป็นผู้หญิงที่ใช้ความรักอย่างพราหมณ์ สอมเสียดัวให้ผู้ชายทุกคน เริ่มจากเป็นภรรยาของโจรลึงคีย์ (อภิมัน) เป็นมเหสีของราชาศกยัณฑ์และหลงรักมาธิส (อัสวชัย) แต่ต้องหลบหนีไปอยู่กับลึงคีย์ เพราะกลัวความผิดที่ลอบเล่นชู้จนตั้งครรภ์ แม้ว่าอูษาสามารถเอาชนะใจผู้ชายทุกคนได้ แต่ต้องพ่ายแพ้ความรักที่มีต่อมาธิสและเสียชีวิตเมื่อมาธิสถูกลึงคีย์ฆ่าตาย

จินตนิยายของรพีพรส่วนใหญ่เสนอความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร มีทั้งปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกฝ่ายชายกับฝ่ายหญิง เช่นเรื่อง สัญญาารักของจอมพล เสนอความขัดแย้งระหว่างหน้าที่คนรักกับหน้าที่นักรบเพื่อชาติของปิ่นเจากับนางที่รักปิ่นเจาเป็นจอมทัพ ต้องละทิ้งหน้าที่คนรักเพื่อทำหน้าที่นักรบเพื่อนำชัยชนะมาสู่ชาตินางที่รักจึงปลอมตัวเป็นทหารเพื่ออยู่ใกล้ชิดคนรักและเป็นจาราสตรีเพื่อทำให้เจ้านครจะหลงรักตามแผนการยึดอำนาจ เรื่อง ราชินีบอด ลูกของหญิง ม.จ. ไซยัณฑ์ที่สนิทสนมกับแสงดาว เธอจึงหุนหันหนักกลับไปหาแม่จนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ ม.จ. ไซยัณฑ์ต้องชกกองทัพไปรบกับฝ่ายมุกดา ปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกทั้งสองกับฝ่ายปฏิบัติ เช่นเรื่อง เปลวสุริยา อัสวชัยต่อสู้เพื่อกอบกู้ราชบัลลังก์และแย่งชิงเสนิส่าคนรักกลับคืนมาจากฝ่ายพยัคฆราชกับอภิมัน และปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกกับตัวละครประกอบ เช่นเรื่อง ราชินีบอด แสงดาวหลงรัก

ม.จ. ไชยงค์ทำให้ลุงหึงหวง และคำรณหลงรักลุง มุกดาจึงวางแผนบังคับให้เขาและเธอ แต่งงานกันเพื่อตนเองจะได้ครอบครองม.จ. ไชยงค์

รพีพรใช้กลวิธีการผูกปมปัญหาขัดแย้งให้ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อสร้างความเข้มข้นของเนื้อเรื่องและทำให้ผู้อ่านใคร่รู้ชะตากรรมของตัวละคร เช่น เรื่อง เปลวสุริยา ปัญหาของเรื่องเกิดจากสงครามระหว่างเมืองที่บานปลายกลายเป็นสงครามรักระหว่างผู้ชาย 3 คนกับผู้หญิง 1 คน กล่าวคือ ปัญหาเริ่มแรกเกิดจากพหุภรรยาของสงครามชชายดินแดน ทำให้เซนีสากับอัสวชัชต่างหนีภัยมาพบรักกันโดยบังเอิญ แต่ต้องพรากจากกันเพราะภารกิจกู้เอกราช ต่อมาอภิมันนอกตามล่าตัวอัสวชัชจึงมาพบรักกับเซนีส่า แต่นางไม่รักตอบ อภิมันจึงผิดหวังเข้าใจจนละเลสรายกิจ พหุภรรยาผู้เป็นพี่ชายจึงส่งทหารไปล่คร่าตัวนางมาให้น้องชาย แต่ทว่าความงามของนางทำให้พหุภรรยาหลงเสน่ห์และกระบัดสัจย์ไม่ยอมนางให้อภิมัน ในขณะที่นางก็ไม่ยอมอภิเษกกับพหุภรรยาจึงถูกจับขังในสลูปิดทึบ เรื่องดำเนินมาถึงขั้นวิกฤต เมื่อกองทัพอัสวชัชยกทัพมาตีกรุงหัสวีชัยและชนะศึก อภิมันคิดพาเซนีส่าหนี แต่การที่ถูกคุมขังในที่มืดเป็นเวลานานทำให้นัยน์ตาของนางบอดสนิทเมื่อกระทบกับแสงอาทิตย์ ความแค้นที่สั่งสมมานานและความพิการของผู้หญิงที่ตนรักจึงทำให้อภิมันกล้าฆ่าพี่ชาย แต่ตัวเองก็ถูกฆ่าเช่นกัน เรื่องราวจึงคลี่คลายด้วยความตายของตัวละครฝ่ายปฏิปักษ์ แม้ว่าตัวละครเอกจะสุขสมหวัง แต่ปัญหาของเรื่องยังคงมีอยู่ คือความพิการของตัวละครเอกฝ่ายหญิงและการที่ตัวละครฝ่ายชายต้องกลับไปครองราชย์ แต่ตัวละครเอกฝ่ายหญิงไม่ยอมไปเป็นมเหสี รพีพรคลี่คลายปมปัญหาดังกล่าวไปสู่จุดจบของเรื่อง โดยให้ดวงตาของตัวละครเอกฝ่ายหญิงคืนสู่สภาวะปกติด้วย อำนาจของธรรมชาติในรุ่งอรุณวันหนึ่ง และตัวละครเอกฝ่ายชายสละราชบัลลังก์เพื่อความรักซึ่งสะท้อนให้เห็นปรัชญาของชีวิตว่า มนุษย์คงอยู่ใต้อำนาจของธรรมชาติทั้งภายในตัวเองและธรรมชาติของสิ่งที่ยิ่งใหญ่เหนือมนุษย์และปรารถนา การดำเนินชีวิตด้วยความสันโดษ

เรื่อง ราชินีบอด ปัญหาของเรื่องเริ่มจากความขัดแย้งภายในจิตใจของมุกดา ตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่เกิดมาปมด้อยด้านรูปร่างหน้าตา ทำให้ผิดหวังในความรักซ้ำแล้วซ้ำอีก ความรักจึงเปลี่ยนเป็นความแค้นที่ต้องการทำลายผู้ชายทุกคนและความสุขสมหวังของคนรัก และก่อให้เกิดปัญหาต่อมาคือความรักระหว่างตัวละครเอกคือ ม.จ. ไชยงค์และลุงที่ถูกมุกดากัดกันเพราะเธอเชื่อว่าเขาคือสามีในอดีตชาติ เพราะเห็นตำหนิปานแดงบนอกซ้ายของเขา

โครงเรื่องพัฒนามาถึงขั้นวิกฤตเมื่อ ม.จ. ไชยงค์พาลของหนีชีวิตลุ่มดงจนทำให้ทุกคาเพิ่มความ
 อาฆาตแค้น แม้ว่าปัญหาความรักระหว่างตัวละครเอกเริ่มคลี่คลาย แต่ปัญหาใหม่ก็เกิดขึ้นเพราะ
 ลุงหึงหวงสามี่จึงหนีกลับไปหาแม่ แต่จิตที่สั่งสมความแค้นไว้ทำให้ทุกคาล้ำสิ่งสังหารลูก อย่างไรก็ตาม
 ก็ตามเรื่องมิได้จบลงแบบรักสุข รพีพรวางโครงเรื่องต่อมาให้เรือของ ม.จ. ไชยงค์ประสบรสุม
 กลางทะเล ลุงซึ่งมีอารมณ์อ่อนไหวง่ายและไม่อาจทนกับความลำบากได้จึงเกิดจิตหลอนเห็น
 วิญญาณของคนบนแผ่นดินมุกดา โดยเฉพาะแม่เรือร้องให้เธอกลับคืนสู่แผ่นดิน เธอจึงกระโจน
 ลงทะเลตาย โครงเรื่องจึงสะท้อนให้เห็นอำนาจของความรักในทางทำลาย

รพีพรมีกลวิธีการเล่าเรื่องที่น่าสนใจ คือ ความซับซ้อนของ
 มิติเวลาและเหตุการณ์ในลักษณะเป็นโครงเรื่องที่ซ้อนกันอยู่ซึ่งเป็นเหตุเป็นผลสืบเนื่องกันมา เช่น
 เรื่อง เปลวสุริยา เป็นเรื่องราวของนักเขียนคนหนึ่งที่มีหวังจากคนรักจึงเดินทางลงภาคใต้เพื่อ
 แสวงหาวัตถุดิบในการประพันธ์และเขาก็ฝันเห็นเรื่องราวความรักของหนุ่มสาวคู่หนึ่งที่เกิดขึ้นในอดีต
 เมื่อ 2,000 ปีที่แล้ว ความฝันนั้นทำให้เขาเข้าใจความรักและความหมายของชีวิตมากขึ้น เขาจึง
 ตัดสินใจเดินทางกลับกรุงเทพฯ เพื่อทำงานตามอุดมคติต่อไป

เรื่อง เปลวสุริยา ประกอบด้วยโครงเรื่อง 2 ส่วน คือ ส่วนหนึ่ง
 เป็นชีวิตและอุดมคติของนักเขียนคนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งเป็นความรักระหว่างหนุ่มสาวคู่หนึ่ง รพีพร
 สามารถผูกเรื่องราวทั้ง 2 ส่วนให้ประสานกันได้อย่างกลมกลืนด้วยกลวิธีการเล่าเรื่องในรูปแบบ
 ของจดหมายฉบับหนึ่งของ "ฉันท" ผู้เล่าเรื่องซึ่งมีอาชีพเป็นนักเขียนเขียนถึงเพื่อนรักคนหนึ่งเพื่อเล่า
 ประสบการณ์ท่องเที่ยวในภาคใต้พร้อมกับส่งต้นฉบับนวนิยายเรื่องใหม่ คือ "เปลวสุริยา" มาให้
 เพื่อนจัดการส่งโรงพิมพ์ รพีพรเปิดเรื่องด้วยการให้ "ฉันท" เล่าท้าวความถึงสาเหตุที่ต้องลงมา
 ภาคใต้และโงงเข้าสู่เหตุการณ์พิศดารในความฝัน เริ่มตั้งแต่การขึ้นไปหลับในถ้ำเขาหนองปลา
 จันต้นขึ้นมา เนื้อความในจดหมายตอนนี้ทั้งหมดก็คือต้นฉบับเรื่อง "เปลวสุริยา" ที่ลำดับจาก
 ความทรงจำของ "ฉันท"

เรื่อง ราชินีบอด เสนอเรื่องราวชีวิตของราชินีลูกองค์หนึ่งที่ฝังใจ
 กับความรักในอดีต รพีพรกำหนดผู้เล่าเรื่องแบบบุรุษที่ 1 เป็นตัวละครซึ่งมีอาชีพเป็นนักเขียนได้รับฟัง
 ประสบการณ์แปลกประหลาดในชีวิตของ ม.จ. ไชยงค์ครั้งอดีตที่ออกผจญภัยไปพบแผ่นดินมุกดาเมื่อ

100 ปีที่แล้ว "ฉันท" จึงนำเรื่องราวทั้งหมดมาเรียบเรียงให้ผู้อ่านได้รับทราบโดยการเปิดเรื่องด้วยบทสนทนาและเหตุการณ์ที่สร้างความใคร่รู้แก่ผู้เล่าเรื่องคือ ม.จ. ไซยงค์ มองเห็นควันท้าในดวงอาทิตย์ฤดูหนาวเป็นครั้งที่ 2 ในชีวิต แต่ "ฉันท" ไม่เห็น จึงเกิดความสงสัยอยากจะรู้ความลับของ ม.จ. ไซยงค์ในอดีต และเมื่อ "ฉันท" รู้เรื่องราวทั้งหมดแล้ว ต่อมาไม่นาน ม.จ. ไซยงค์ก็ตาย โคร่งเรื่องที่ซ่อนอยู่คือเหตุการณ์ในอดีตเมื่อ 100 ปีที่แล้วตั้งแต่ ม.จ. ไซยงค์มองเห็นภาพควันท้าในดวงอาทิตย์ฤดูหนาวเป็นครั้งแรก จึงออกผจญภัยแสวงหาเกาะลึกลับนั้นจนพบและประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมายจนกระทั่งกลับมาสู่แหลมโพธิ์ ซึ่งกินระยะเวลา 5 ปี ในโคร่งเรื่องที่เป็นเหตุการณ์เมื่อ 100 ปีก่อนก็ซ่อนอีกเหตุการณ์หนึ่งคืออดีตชาติของ ม.จ. ไซยงค์ เมื่อ 25 ปีก่อน (นับจาก 100 ปีที่แล้ว) ด้วยเหตุนี้ปมปัญหาของเรื่องจึงซับซ้อนเป็นเงื่อนงำความสัมพันธ์ระหว่างตัวละคร ตั้งแต่อดีตชาติจนถึงปัจจุบันชาติ การดำเนินเรื่องจึงเริ่มจากเหตุการณ์ปัจจุบันโยงไปสู่เหตุการณ์ในอดีตเมื่อ 100 ปีที่แล้วและซ่อนด้วยเหตุการณ์เมื่อ 25 ปีก่อนหน้านั้น และจบลงด้วยเหตุการณ์ในปัจจุบัน คือ การตายของตัวละครเอกขณะมีอายุ 130 ปี และการทิ้งความสงสัยของ "ฉันท" ผู้เล่าเรื่องที่ไม่อาจยืนยันได้ว่า แผ่นดินมุกคามิจริงหรือไม่ ดังที่ "ฉันท" กล่าวว่า "ฉันทไม่อาจยืนยันว่าแผ่นดินมุกคาอุบัติซ้ำขึ้นมาอีกหรือไม่ อย่างไร แต่ฉันทขอยืนยันว่า ถ้ามีแผ่นดินมุกคาขึ้นในโลก แผ่นดินมุกคาจะขาดหม่อมเจ้าไซยงค์ไม่ได้เลย" (ราชินีบอด : 161)

2.1.3 ตัวละครของจินตนิยายของรพีพร

ตัวละครในจินตนิยายของรพีพรมีทั้งประเภทบุคคลจริงในประวัติศาสตร์และบุคคลสมมติในจินตนาการซึ่งอาจมีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมเหนือวิสัยมนุษย์ทั่วไป มักมีลักษณะแปลก ๆ ทางร่างกาย ความคิดและความประหลาดซึ่งผู้อ่านไม่สามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน เช่นมุกดา ใน ราชินีบอด มีใบหน้าอัปลักษณ์ คาซึฮิโกะการอย่างน่าเกลียด ผิวคำคำ มีใจผูกพันบาทกับผู้ชายทุกคนจึงสั่งสังหารผู้ชายทุกคนที่ปรากฏอาบนแผ่นดินมุกคา อูซา ในอมรนิมาน เป็นหญิงงาม แต่ร้ายระคะ ฮอมเสียดัวแก่ผู้ชายทุกคนที่เขารัก จีนซีฮ่องเต้ ใน จอมภพมฤตยู มีกำเนิดด้วยลักษณะประหลาดคือ หน้าผากใหญ่ ตาใหญ่ คิ้วยาวสุดหางตา เส้นขนขึ้นแนวสันหลังวนเวียนเหมือนลาราชสีห์ปกครองประเทศด้วยอำนาจเด็ดขาดจนได้รับสมญานามว่า "จักรพรรดิมหากาฬ" "ราชาทมิฬ" "จอมภพมฤตยู" เป็นต้น

เทพธิดาร่างตัวละครในจินตนิยายเป็นตัวละครแบบฉบับ คือ ตัวละครเอกเป็นบุคคลที่เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติและรูปสมบัติ ตัวละครฝ่ายปักษิปักซ์มีคุณสมบัติ ค่อนข้างหรือตรงกันข้าม บทบาทของตัวละคร 2 ฝ่ายแตกต่างกันอย่างชัดเจนแบบขาวดำเป็น ฝ่ายธรรมกับฝ่ายอธรรม นอกจากนี้ยังมีลักษณะตัวละครที่มีบทบาททั้งดีและไม่ดีในตัวเพราะมี เงื่อนไขบังคับให้เป็นตัวละครที่มีความหลากหลายไม่ใช่ตัวละครที่มีลักษณะคงที่

ตัวละครแบบฉบับในจินตนิยายของเทพธิดาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ตัวละครแบบฉบับที่เป็นตัวละครเอกและตัวละครแบบฉบับที่เป็นตัวละครฝ่ายปักษิปักซ์ ดังนี้

2.1.3.1 ตัวละครเอก เทพธิดาร่างตัวละครเอกฝ่ายชาย และฝ่ายหญิงที่มีลักษณะคงที่ คือ มีคุณลักษณะที่ตรงกันเป็นวีรบุรุษและวีรสตรี ที่มีบทบาทนำขึ้นชม และเป็นตัวละครเอกที่มีลักษณะหลายมิติคือมีลักษณะที่ดีและไม่ดีในตัวเดียวกัน

ตัวละครเอกฝ่ายชาย เป็นวีรบุรุษรูปงามหรือเป็น ชรามราชา มีคุณธรรม เคารพต่อหน้าที่และมั่นคงในความรัก รักสันโดษ แต่เมื่อนำมาด้วยความ รักขัดแย้งกันเขาก็เลือกปฏิบัติหน้าที่ก่อน เช่น อัสวีชัยใน เปลวสุริยา เป็นรัชทายาทแห่งปญชุลานนคร เป็นนักรบที่ฮึดมั่นในคุณธรรมใฝ่หาสันติและมุ่งทำนุบำรุงพุทธศาสนาในนครเพื่อหวังสร้างสันติภาพ ให้เกิดขึ้นด้วยอำนาจธรรมจึงต้องเสียเมืองแก่กองทัพของพศัคนราช เขาจึงประจักษ์ว่าสันติภาพ ต้องควบคู่กับแสนยานุภาพ เขาได้รับแต่งตั้งเป็นผู้นำกองทัพสันติและธรรมต่อสู้กับฝ่ายอธรรมจนชนะ หลังจากนั้นก็ประกาศสละราชบัลลังก์ให้แก่อุปราชเพื่อใช้ชีวิตสันโดษ ณ ท้องทุ่งทานตะวันกับผู้หญิง ที่ตนรัก ภาพของอัสวีชัยที่ปรากฏแก่สายตาของเซนินาเมื่อแรกเห็น คือ "ชายฉกรรจ์นายหนึ่ง ย่างเท้ามาของเขาฉาบเหลื่อมผาเข้ามาปรากฏกายเป็นเด่นอยู่ชายทุ่งตรงข้าม แล้วเขาเป็นฝ่าย ลดลงจากหลังม้าจรู้อาชาตรงมาที่นางอย่างรีบเร่งและองอาจ ท่วงท่าของเขาสง่าในชุดของ อัสวินที่พร้อมจะทำศึก" (เปลวสุริยา : 210) ต่อเมื่อได้พูดคุยแล้ว "น้ำเสียงของนักรบหนุ่ม เต็มด้วยอำนาจและความเป็นกันเอง แต่นางมีวสาละวนพินิจที่ใบหน้างาม และดวงคาคมของเขา" (เปลวสุริยา : 211) อัสวีชัยจึงมีลักษณะเป็นพระเอกประเภทกษัตริย์นักรบผู้องอาจ

จอมพลปิ่นเงา ใน สัญญารักของจอมพล เป็นตัวละคร
 นักรบอีกประเภทหนึ่งคือ เป็นจอมพลที่เคารพต่อหน้าที่ของทหารที่มุ่งผลประโยชน์ของประเทศ
 ซาคิมมากกว่าความสุขจากความรักส่วนตัว แม้ว่าปิ่นเงามีใจรักนางที่รักสักเพียงใดแต่ความรัก
 ก็ไม่ทำให้เขาละเลยหน้าที่ที่มีต่อชาติ หรือหลงลืมตนอยู่ในกิเลสตัณหา ปิ่นเงาจึงไม่อาจทำลาย
 เกียรติยศของตนเองด้วยการยอมให้นางเป็นภรรยาของเขาก่อนที่จะไปเป็นจารจรพิชิตพมหาราช
 ภายใต้อาณัติของเจ้าเมืองนครจำปาศักดิ์ แม้ว่านางจะยินยอมก็ตาม เมื่อเขาสามารถนำชัยชนะกลับสู่ประเทศก็สละตำแหน่ง
 หน้าที่การงานมุ่งหน้าใช้ชีวิตสันโดษกับไร่นาสาโทแทนการแสวงหาอำนาจทางการเมืองต่อไป
 รพีพรบรรยายสภาพของปิ่นเงาที่ปรากฏถึงความว่า "คือคอกของจอมพลขมวดคึด รังสีนาคที่ส่อง
 กระทบเงาระทอนเงาประกายสาดหน้าเห็นได้ว่าหน้านั้นเต็มไปด้วยความสัตย์และทรงอำนาจ"
 (สัญญารักของจอมพล : 167) แม้ในสามชราที่ว่างทำสง่างามและความมองอาจของนักรบยัง
 ปรากฏให้เห็น ดังความว่า

ดวงดาโตเต็มไปด้วยประกายอำนาจหากปรากฏหน้าของความอาลัย มันแห้งผาก
 อยู่ในความหม่นหมองอันสงบ ลมแห่งเหม็นคั่งกราดความหนาวหอบและแห้งชาไปทั่ว
 บริเวณกว้างใหญ่นั้นสะท้านแต่หาใช่เพราะแรงลม หากด้วยแรงกำสรดซึ่งกำลังสำแดง
 เดชะอยู่ในความรำพึงพิงพิงใหญ่ที่เขาทรงภาชนะอันตระหง่าน เสื้อคลุมมังกรทองผืนเขียว
 ควรเฉพาะผู้สวมที่ทรงศักดิ์ชั้นจอมพลคืนรินท่าทาสลมอยู่อย่างไม่เคียดสา

(สัญญารักของจอมพล : 166)

มาธิส ใน อมรพิमान เป็นอัศวินวัย รูปร่าง มีความกล้าหาญจึงอาสาเข้าสู่สมันต์เพื่อจับกุมตัวลิงคหิวัจระของแผ่นดิน รพีพรบรรยายลักษณะของ
 มาธิสว่า "บุรุษหนุ่มนาสหนึ่งมีใบหน้าอันขาวสะอาดและยิ้มแฉ่งอย่างอารมณ์ดีก้าวเดินมาที่ลันทร
 บุรุษนี้คาดดาบที่เอวและคลุมกายด้วยหนึ่งเสื้อดาว มือถือดอกขาวเช่นเดียวกัน ลักษณะของเขา
 บอกถึงความสมัครจะแข่งตำแหน่งกับลันทร" (อมรพิमान : 351) หรือภาพในความนึกคิดของ
 คลุสา ดังความว่า

ภาพนั้นเป็นหนุ่ม เข้มหาญผู้มีใบหน้าละไมด้วยการยิ้มและมิตรด้วยประกายตา แม้
 จะพิกลพิการเพียงใด แต่ความเป็นชายของเขาดูเหมือนจะมีสมบัติที่เดี๋ยวไม่จำเป็น

แน่นอน มาซิสีไม่จำเป็นต้องมีเงินสำหรับใคร แต่หญิงทุกคนที่ได้สบตาเขาใครหนอจะใจแข็งพอที่จะไม่สะท้านสะเทือนอัศวินไป แต่สง่าด้วยศีกดาของชายชาติวี

(อมรพิมาน : 355)

นอกจากนี้มีตัวละครเอกฝ่ายชายอีกกลุ่มเป็นวีรบุรุษที่มีความกล้าหาญอีกแบบหนึ่งคือเสี่ยงต่ออันตรายหรือทำทาสความตายได้แก่ อ้วนซีเหลืองใน จอมภพมฤตยู เป็นผู้ชายที่เกิดมามีกรรมเพราะชื่อเป็นอัปมงคลแก่ตนเองจึงเป็นเหยื่อสังเวศเทพเจ้าตามโองการของจีนซึ่งฮ่องเต้ เพื่อผลแห่งอุดมคติข้อ 2 ของนโยบายบริหารประเทศในวาระสุดท้ายของชีวิต อ้วนซีเหลืองแสดงความอาภัพกล้ากว่าบริษัจักรพรรดิจีนซึ่งตั้งความว่า "ชื่อข้าจะเป็นกาลิแก่ตัวไม่ได้ เพราะเป็นชื่อที่ทั้งพ่อและแม่ตั้งให้ ความกาลิมิได้อยู่ที่ชื่อข้า หากอยู่ที่ความต้องการของท่าน" (จอมภพมฤตยู : 502) และเมื่อถึงเวลาต้องตายเขาก็ยังคุมสติได้มั่นคงและเด็ดเดี่ยวตั้งคำถามว่าความปรารถนาในใจว่า

ชีวิตของข้าเกิดด้วยความรักของพ่อแม่และดำรงอยู่ด้วยความรักอันเกิดจากเมียมาผสมอีก ข้าไม่เสียดายชีวิตแล้วเพราะชีวิตข้าสมบูรณ์ด้วยความรักทั้งสองประการแต่ข้าเสียดายนักที่มรณะของข้าจะเป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ให้แก่แม่และเมียตลอดชีพ หากว่าเทพเจ้าซึ่งเห็นว่าชีวิตข้าเป็นประโยชน์แก่ "อ้วนเหลืองเงิน" จริงแล้วก็เมตตาตอบแทนการทำประโยชน์ของข้าครั้งนี้ โดษบันดาลให้วิญญาณของข้าคงลอยวนรอกการจุติพร้อมวิญญาณของพ่อแม่และเมียรักของข้าด้วยเถิด

(จอมภพมฤตยู : 506)

ม.จ. ไชยยันต์ ใน ราชินีบอด ใ้รู้ความจริงจากภาพดวงตาที่เห็นจึงมุ่งมั่นที่จะออกเดินทางแสวงหาเกาะแห่งนั้น แม้ว่าพ่อแม่จะห้ามก็ตามแต่อารมณ์ของคนวัยหนุ่มกระดุนให้เขาปรารถนาจะค้นหาความจริงจึงหนีออกจากหลวมโพธิ์ไปผจญภัยหาดินแดนลับลับเป็นเวลาถึง 5 ปี แม้ชีวิตประสบภาวะวิกฤตหลายครั้ง เช่น เรือประสบมรสุมกลางทะเล การตกเป็นจำเลยของมุกดา การนำทัพสู้รบกับฝ่ายมุกดา แต่ก็สามารถเอาตัวรอดมาได้ทุกครั้ง

ด้านตัวละครเอกฝ่ายหญิงนั้นมักมีบทบาทเด่นมากกว่าตัวละครอื่น รพีพรให้ความสำคัญกับการสร้างตัวละครประเภทนี้มากโดยกำหนดคุณลักษณะให้เป็นทั้งกุลสตรีและวีรสตรี เป็นภาพสะท้อนของผู้หญิงในทัศนะของรพีพรที่ต้องประกอบด้วยรูปสมบัติและคุณสมบัติที่งดงาม ตัวละครเอกฝ่ายหญิงในจินตนิยายของรพีพรจึงเป็นผู้หญิงที่มีความงามเป็นเลิศ มีกิริยามารยาทอ่อนหวานเรียบร้อย สัมเป็นแบบอย่างของกุลสตรี ในขณะที่ชวกันต้องมีความเข้มแข็งกล้าหาญ กล้าเผชิญหน้ากับปัญหาอุปสรรคของชีวิต และต่อสู้เพื่อความถูกต้องและเป็นธรรม ดังเช่นนางที่รัก ใน สัญญารักของจอมพล รพีพรพรรณนาความงามของนางตั้งแต่เรือนร่าง ไหล่ ออก เหว สะโพก ดังความว่า

ทั้งร่างคุงหยกขาวซึ่งสลักได้เป็นรูปวิจิตรโดยฝีมือเทพนิมิต... ไหล่ของนางขาวเต็ม ผุดผาดด้วยความกลมกลึงแห่งลำแขนที่ทอดอิงกาย ออกนางเซิดทำความผุดผ่องทั้งปวง ด้วยลักษณะรอการชบเกล้า เหวของนางทำส่วนสัดให้สะโพกผายได้เปล่งความงามของมันแก่แสงไฟและสาชคา

(สัญญารักของจอมพล : 179)

บทบาทของนางที่รักคือ การปลอมตัวเป็นทหารในกองทัพของจอมพลปันเงาเพื่ออยู่ใกล้ชิดคนรักและช่วยเหลือภารกิจ ดังที่เธอกล่าวทักท้วงให้ทหารในกองทัพตระหนักต่อหน้าที่ทำศึกชยาอาณาจักรแทนการคนสู้พระนครเพื่อรักษาความสงบเมื่อองค์มิ่งดีถึงสวรรคต ความว่า

อย่าลืมนะว่าท่านทั้งหลายเป็นนักรบ... นักรบมีหน้าที่เพื่อชาติและเป็นของชาติ กระปี่ของนักรบจะถูกปลดก็ต่อเมื่อนำที่นักรบแห่งราชอาณาจักร หาใช่เพื่อฮึดอำนาจจากเลือดเนื้อของคนชาติเคียวกัน อำนาจการปกครองภายในเป็นของขุนนางพลเรือน ซึ่งเรารู้ดีว่าเสนาบดีอำมาตย์ที่กริปเป็นรัฐบาลปฏิบัติกิจด้วยความสัตย์และต้องตามประเพณี ในเมื่อคำสั่งสูงสุดของโอรสแห่งสวรรค์หรือผู้แทนยังไม่มา ข้าไม่เห็นควรเลยที่ท่านจอมพลจะยับยั้งการรบเพื่อหวนกลับเข้านครหลวง

(สัญญารักของจอมพล : 162)

เช่นสา ใน เปลวสุริยา ที่เป็นหญิงสาวที่มีรูปร่าง
ลักษณะงดงามดังที่ภิกษุได้ตั้งความงามเมื่อแรกพบปรากฏในบทสนทนาที่ว่า

นางในผ้าถุงถูกหูกสีระกำและสไบริ้วสีนวล ผิวนางผุดผ่องด้วยความนวลเพราะ
แป้งและสาธเลื้อยสาว พักตร์นางแม้จะมีแววสนเท่ห์และกลางแครง แต่เนตรนาง
ยังคมปราดด้วยสีค่าสนิทเหมือนเกศาซึ่งคงปล่อฮระอึ่งหาพล้มอย่างบางกลีบของ
กุหลาบคงสีชมพูซึ่งนางตัดไว้ริมหู นางยืนนิ่ง ส่วนเขาขีตลิ่งแลราวได้เห็นรูปปั้นของ
กนิรีในวิหาร แต่นางตรงหน้าเขามีอำนาจยิ่งกว่ากนิรีที่สวยสดทุกองค์ เพราะนาง
นั้นเต็มด้วยเสน่ห์และอำนาจในความมีชีวิต

(เปลวสุริยา : 237)

ในขณะที่เดียวกัน เช่นสา ก็มีลักษณะเข้มแข็งเด็ดเดี่ยว
อดทน ไม่หวั่นกลัวอำนาจของพญาคชราชแม้ว่าจะถูกขู่ขังคับต่าง ๆ นางยอมรับโทษทัณฑ์คุมขังในสลูบ
มืดทึบเพราะว่าไม่ยอมเข้าพิธีสมรสกับพญาคชราช เนื่องจากมีความรักมั่นคงต่ออัศวชายชายนครรัก
ของคุณ

ภาพของตัวละครเอกฝ่ายหญิงของรพีพรที่แสดง
บทบาทของวีรสตรีที่มีความเข้มแข็ง อดทน กล้าหาญ เป็นตัวของตัวเองยังปรากฏผ่านเม็งเจียง
ใน จอมภพมฤตยู ที่มีพฤติกรรมการต่อสู้ผจญภัยออกติดตามมหาสามีโดยลำพัง เมื่อพบโจรอินโบ
ซึ่งถูกทหารจับเฝ้าทั้งเป็นก็เข้าช่วยเหลือ เมื่อพบสามีเสี่ยชีวิตก็ได้ประณามทำทาสอำนาจของ
เงินชื้องเต้ และสู้รบราชบุคร ตลอดจนการวางแผนแก้แค้นแทนสามี แม้กระทั่งการตัดสินใจ
กระโดดข้ามกำแพงหมื่นสี่เสี่ยชีวิตตามสามี เพราะไม่ต้องการอภิเษกกับเงินชื้องเต้

อย่างไรก็ตามรพีพรมิได้สร้างตัวละครเอกฝ่ายหญิง
ให้มีพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นกุลสตรีและวีรสตรีดังที่ได้กล่าวมาแล้วเท่านั้น ตัวละครเอกฝ่ายหญิง
ของรพีพรยังมีอารมณ์อ่อนไหวง่าย ใจน้อย ไม่มีเหตุผล วู่วาม ถือตนเป็นใหญ่ แสดงลักษณะนิสัย
ตามธรรมชาติของเพศหญิงมากเกินไป เช่น ลุงง ใน ราชินีบอด ที่มีความรักตัวเองมากกว่าจะ
รับรู้ความรักของผู้อื่นที่มีให้แม้แต่ ม.จ. ไซอันต์ ลุงงก็ไม่เคยคำนึงถึงความสุขของผู้ที่ตนรัก

เมื่อมุกดาต้องการให้เธอแต่งงานกับคาร์ล ลุงก็เห็นตาม ม.จ. ไซยงค์ออกจากแผ่นดินมุกดาแต่เมื่อเห็นภาพ ม.จ. ไซยงค์ แสดงความรักต่อผู้หญิงอื่น ลุงก็แสดงความหึงหวงโดยไม่รับฟังเหตุผลว่าคนรักทำเช่นนั้นเพราะอะไร รพีพรได้แสดงให้เห็นว่าลักษณะนิสัยที่อ่อนไหวง่ายและขาดเหตุผล เช่น ลุงนี้เป็นลักษณะที่ไม่ดี และก่อให้เกิดผลร้ายตามมาดังที่ลุงมีจิตใจอ่อนไหว จึงถูกอำนาจลึกลับเรียกร้องให้เธอกลับไปแผ่นดินมุกดาและโหมพาโจนลงทะเลจนเสียชีวิตในที่สุด

นอกจากนี้ รพีพรยังได้สร้างตัวละครเอกฝ่ายหญิงให้มีลักษณะหลายมิติ นั่นคือเป็นตัวละครที่มีลักษณะทั้งดีและร้ายในตัวเดียวกัน เช่น อูชา ใน อมรนิมาน เป็นตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีความงามเป็นเลิศ แต่ใช้ความงามในทางที่ผิดประเพณี เป็นหญิงมากชู้หลายชาย มีความทะเยอทะยานไม่สูงหวังตำแหน่งมเหสีของราชาศุภอินทร์จอมกษัตริย์ตัวเข้าวังทั้ง ๆ ที่เป็นภรรยาของลุงคีย์แล้ว เมื่อพบมาชิตันกรบไ้แต่รูปงามก็หลงใหลในตัวมาชิตันและนอกใจสามีทั้ง 2 คน อูชาจึงเป็นตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ผิดวิสัยจากตัวละครเอกฝ่ายหญิงตัวอื่นสมควรถูกประณาม แต่หากวิเคราะห์อย่างละเอียดแล้วจะเห็นว่า อูชามิใช่หญิงเลวโดยสิ้นคาน แต่เป็นตัวละครที่ถูกกระทำมาโดยตลอดตั้งแต่อดีตพอเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ครั้งแรกจนกระทั่งมาจุติบนสวรรค์ อูชาเป็นหญิงที่มีจิตใจงาม เป็นกุลสตรี รู้ผิดชอบชั่วดี วิทยานรักจึงได้มาจุติบนสวรรค์ แต่เมื่อมาเจอวิทยานรักของอกิมัน อกิมันเป็นฝ่ายหาเรื่องก่อเหตุวิวาทอันเป็นการผิดกฎสวรรค์ก่อน อูชากลับเป็นผู้ถูกกล่าวหาและถูกลงโทษหนักกว่าคนอื่น เพราะเป็นตัวต้นเหตุของการวิวาท อูชาต้องมาเกิด เป็นมนุษย์เพื่อชดใช้บาป เธอจึงเป็น "โสเภณีสวรรค์" ที่ถูกสวรรค์กำหนดมาให้ใช้ความรักอย่างพรั่นเพรื่อ สอมพลีกาษาให้แก่ชายทุกคนที่เธอรัก ตัวละครผู้ถูกกระทำดังเช่นอูชาจึงควรได้รับความเห็นใจและสงสารมากกว่าถูกประณามว่าเป็นหญิงชู้

2.1.3.2 ตัวละครฝ่ายปฏิบัติ ตัวละครฝ่ายปฏิบัติใน

นวนิยายของรพีพรในช่วงนี้เป็นตัวละครประเภทธรรมทำลายความรัก ความสุขของตัวละครเอก มีบุคลิกลักษณะตรงกันข้ามหรือด้อยกว่าตัวละครเอก ลักษณะของตัวละครฝ่ายนี้มักจะมีลักษณะเป็นตัวละครฝ่ายปฏิบัติแบบฉบับที่มีลักษณะคงที่ กล่าวคือ มีจิตใจชั่วช้า ลุ่มหลงในอำนาจและ คัมภีร์ เช่น พยัคฆราช ใน เปลวสุริยา เป็นกษัตริย์แห่งกรุงหัสวีชัย มีรูปร่างหน้าต่าน่าเกลียดน่ากลัวจิตใจเหี้ยมโหดทารุณผิดมนุษย์ ดังที่รพีพรได้อธิบายลักษณะพยัคฆราชว่า "นครซึ่งอยู่ใต้ชนอันดกดำเป็นมัน กว้างและเบิกโพลงด้วยแนวคูดันเป็นนิจ บนริมฝีปากหนาเป็นที่ประดับของมีสสุคกเต็ม

และทารุณ การที่เขาฉกชิงนางไปจากข้า ก็แสดงแล้วว่า เขาประกาศศัตรูกับข้า แต่ข้า
จะประกาศตอบไปได้ไหนเล่า ในเมื่อพี่ข้ามีคุณแก่ข้าเป็นล้นพ้น...

(เปลวสุริยา : 280)

อย่างไรก็ตามเมื่อถึงภาวะวิกฤต กรุงหัสวีชัยแตก
เช่นสาตาบอด ความแค้นใจของอภิมันน์มีอำนาจเหนือกว่าความกตัญญูแก่เวที อภิมันน์จึงกล้าสังหาร
พี่ชายด้วยน้ำมือตัวเอง

ทางด้านตัวละครฝ่ายปฏิกษที่ เป็นตัวละครหญิงใน
จินตนิยายของรพีพรมีเพียงตัวอย่างเดียวได้แก่มุกดา ใน ราชินีบอด ที่มีความเป็นปฏิกษที่มีเหตุผล
มุกดามีปมด้อยเรื่องรูปร่างหน้าตา เธอมีใบหน้าอัปลักษณ์ ตาซ้ายพิการอย่างน่าเกลียดแต่เกิด
หลงรักศวัตตพรหนุ่มรูปงาม มุกดาและศวัตตพรประสบเคราะห์กรรมเรืออัปปาง ทั้งสองรอดชีวิตมาติด
อยู่บนเกาะแห่งหนึ่ง มุกดามีความเก่งกล้าไม่แพ้ชาย เธอหวังจะได้รับความรักและเอ็นดูจากศวัตตพร
แล้ววันหนึ่งมุกดาก็สมหวัง ธรรมชาติของคนหนุ่มสาวทำให้ทั้งคู่เป็นสามีภรรยา กัน แต่ต่อมา ความรัก
ของมุกดาเปลี่ยนเป็นความแค้นที่มีต่อศวัตตพร เมื่อเขาวางแผนหนีไปตามลำพังโดยลากมุกดาซึ่งกำลัง
ท้องไปมัดไว้ในถ้ำลึกแล้วอุกปากนางด้วยหินแข็ง และมัดด้วยเถาวัลส์อีกชั้นหนึ่งแล้วใช้เท้าถีบร่าง
ของมุกดาลงสู่ช่องหินลึก ปมด้อยของตัวเองและการถูกหักหลังด้วยวิธีป่าเถื่อนทำให้มุกดาตั้งใจ
อาฆาตอำมหิตรุนแรงกว่าคนปกติและผิดวิสัยหญิง มุกดาเกลียดเพศชายและสังหารเพศชายทุกคน
บนแผ่นดินมุกดา เมื่อเกิดเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ซ้ำรอยเดิมคือ ม.จ. ไชยพันธ์ รักลุงและพากันหนี
มุกดาจึงกล้าสังฆาลุง ลุงสาวของตัวเองอย่างเลือดเย็นแต่ไม่สำเร็จ ความผิดหวังในความรัก
ทั้งจากคนรักและลูก เพราะไม่สามารถทำให้คนทั้งสองเจ็บปวดได้ มุกดาจึงทำร้ายตัวเองโดย
ให้แสงดาวใช้มีดแทงดวงตาที่เหลืออีกข้างจนตัวเองตาบอด มุกดาเป็นตัวละครที่มีความเปลี่ยนแปลง
จากด้านดีไปสู่ด้านร้าย เป็นผู้หญิงที่มีจิตใจหยาบกระด้าง โหดร้ายทารุณ เพราะทั้งชีวิตประสบแต่
ความอัปลักษณ์ของโชคชะตา

ดังนั้นจะเห็นว่าการสร้างตัวละครของรพีพรใน
จินตนิยายนี้ มีลักษณะเป็นตัวละครแบบฉบับที่มีทั้งลักษณะคงที่และหลวมคติกล่าวคือ ตัวละครเอก
ฝ่ายชายมีลักษณะรูปร่างหน้าตาดี มีความกล้าหาญ ต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ อย่างอดทน ไม่ย่อท้อ

ตัวละครเอกฝ่ายหญิงมีบทบาทเด่นที่พรต้องการจะให้เห็นทั้งความเป็นกุลสตรีและเป็นวีรสตรี มีความเข้มแข็ง กล้าหาญ มั่นคงหนักแน่น จิตใจเด็ดเดี่ยวเป็นตัวของตัวเองในความอ่อนหวาน นุ่มนวล และงดงามตามแบบฉบับกุลสตรี ส่วนตัวละครฝ่ายปฏิกษณ์นั้นมักจะมีลักษณะเป็นแบบฉบับที่มีลักษณะคงที่ สกวัณตัวละครปฏิกษณ์ฝ่ายหญิงที่มีความหลากหลายมิติ และเป็นหลากหลายมิติที่มีความสมเหตุสมผล

2.2 นางไพร : จุดเริ่มต้นของนวนิยายพามีนของรพีพร

นางไพร เป็นนวนิยายพามีน* เรื่องแรกของรพีพรที่เสนอเรื่องราวและเหตุการณ์ที่คล้ายชีวิตของมนุษย์มากกว่าจินตนิยายช่วงแรก เนื้อเรื่องกล่าวถึงหนุ่มกรุงเทพฯ เกิดในตระกูลสูงศักดิ์มาพบรักสาวชาวไร่และเกิดเข้าใจผิดกันและมีชายหนุ่มที่แอบหลงรักหญิงสาว ชาวไร่มาช่วยปรับความเข้าใจกัน แต่มีอุปสรรคที่พ่อและแม่ของฝ่ายชายรังเกียจว่าหญิงสาวมีฐานะต่างชนชั้น แต่ในที่สุดตัวละครเอกก็สมหวังเพราะความจริงถูกเปิดเผยว่าเธอเป็นหลานในตระกูลเดียวกัน จะเห็นว่าแนวเรื่องแม้จะมีลักษณะพามีนแต่ก็ใกล้เคียงชีวิตจริงมากกว่าจินตนิยาย

แนวคิดของเรื่องยังคงเน้นให้เห็นความสำคัญของความรักเช่นเดียวกับจินตนิยาย โดยเสนอแนวคิดผ่านตัวละครที่มีทัศนคติความรักที่แตกต่างกัน จึงเกิดเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร แต่การแก้ไขปัญหามิได้ต่อสู้แย้งชิงด้วยการก่อสงคราม

*คำว่า "พามีน" และ "สมจริง" เป็นคำที่นำมาจากตะวันตก มีกระแสรูแมนติกและเรียลลิสติก ซึ่งแตกต่างไปจากความเคลื่อนไหวในสังคมไทยคำว่า "พามีน" กับ "สมจริง" มักใช้แบ่งประเภทนวนิยายอย่างกว้าง ๆ และใช้กันอย่างหลวม ๆ ในที่นี้ "นวนิยายพามีน" หมายถึง นวนิยายที่มุ่งความเพลิดเพลินอารมณ์ มักนำเสนอเรื่องราวของชีวิตในด้านที่รื่นรมย์ เรื่องเกี่ยวกับความรัก หรือเรื่องราวที่ไม่เหมือนชีวิตในโลกของความเป็นจริง "นวนิยายสมจริง" หมายถึง นวนิยายที่มุ่งเสนอความเป็นจริงของชีวิต เป็นการถ่ายภาพชีวิตหรือเรียกว่า เหมือนจริงหรือจำลองชีวิต อาจนำเสนอชีวิตในด้านที่ไม่รื่นรมย์ ปัญหาความเลวร้ายในชีวิตของมนุษย์ (เรียบเรียงจาก ม.ล.บุญเหลือ เทพสุวรรณ, วิเคราะห์วรรณคดีไทย, 2517 : 114 และ J.A. Cuddon, The Penguin Dictionary of Literary Terms and Literary Theory, third edition, 1992 : 775)

หรือการแก้แค้นอีกฝ่ายอย่างรุนแรงเหมือนจินตนิยาย หากทว่าแก้ปัญหาอย่างคนมีสติปัญญา รับรู้และเข้าใจชีวิตมากกว่าตัวละครในจินตนิยาย กล่าวคือพรสร้างตัวละครเอกคือ จักรและทศ มีทัศนคติเกี่ยวกับความรักแบบวัตถุนิยม เห็นแก่ความสุขของตนเองมากกว่าคำนึงถึงจิตใจของคนรัก จักรจึงปรารถนาจะเป็นผู้ชายคนแรก คนเดียวและคนสุดท้ายของหัวใจและร่างกายของคณิงนิง ส่วนทศมุ่งครอบครองผู้หญิงที่ตนรักด้วยเล่ห์กลโดยไม่สนใจว่าผู้หญิงรักตนหรือไม่ ในขณะที่ศักดามีความรักแบบเสียสละ เป็นผู้ชายที่คิดถึงความสุขของผู้หญิงที่ตนรักก่อนตัวเอง ปัญหาของเรื่องเกิดขึ้นเพราะทัศนคติความรักแบบทศและจักร กล่าวคือ เมื่อศกถูกคณิงนิงปฏิเสธรักจึงวางอุบายขโมยใจเธอ แม้จะทำไม่สำเร็จ แต่ก็ทำให้จักรเข้าใจผิดและยอมรับสภาพความจริงที่คณิงนิงถูกชายอื่นลวนลามไม่ได้ จักรจึงตัดสัมพันธ์กับคณิงนิง แต่ในที่สุดปัญหาความรักก็คลี่คลายด้วยความรักแบบศักดา

โครงเรื่องของ นางไพร มีลักษณะเป็นรักซ้อนระหว่างชาย

3 คน และ หญิง 1 คนเช่นเดียวกับจินตนิยาย แต่เปลี่ยนจากเรื่องมหัศจรรย์มาเป็นปัญหาความรักจากมือที่สามผสมปัญหาระหว่างแม่ผิวลูกสะใภ้ ไม่มีเหตุการณ์อภินิหารใด ๆ ดังเช่นจินตนิยายในยุคเริ่มต้นการประพันธ์ โครงเรื่องของ นางไพร ไม่ได้มุ่งเสนอเรื่องราวความรักของพระเอกกับนางเอกว่าจะสมหวังกันได้อย่างไร หากทว่าพรชยาสเนื้อเรื่องออกไปให้จบลงด้วยความผิดหวังของศักดาเพื่อต้องการชี้ให้เห็นอุดมคติและคุณค่าของความรักแบบจิตนิยมของผู้ชายคนหนึ่ง ที่กล้าปฏิเสธโอกาสของตนเองและยอมช่วยเหลือเพื่อให้คนรักสมหวัง ศักดาจึงเป็นตัวละครแบบอุดมคติ เขาสามารถเอาชนะกิเลส ไม่ยอมให้อ่านาจรักมาครอบงำจนขาดสติกับความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นดังเช่นจักรและทศ พรพร้าแนวคิดของเรื่องโดยให้ศักดาเขียนจดหมายสารภาพรักแก่คณิงนิงว่าเธอไม่ต้องการสิ่งตอบแทน ดังนั้นเขาจึงปฏิเสธการเป็นเจ้าของทรัพย์สินสมบัติของโกโธที่คณิงนิงยกให้ และยังคงแสดงความปรารถนาดีต่อเธอ ดังเนื้อความในจดหมายก่อนปิดเรื่องว่า "...ศักดายังมีชีวิตอยู่เพื่อคุณสืบไปในทุกกรณีที่เรียกว่าขาดใจและทุกชั่วร้าย แม้จะเป็นคนที่ไม่พึงปรารถนาในยามคุณสุขหรือสดชื่น โปรดลืมผมเสียในยามคุณประสบสุขและจงให้เกียรติที่ผมภูมิใจด้วยการรำลึกถึงผมเป็นคนแรกในยามคุณประสบทุกข์" (นางไพร : 519)

พรพรซึ่งคงใช้กลวิธีการปิดเรื่องเหมือนจินตนิยาย คือการสรุปทัศนคติของผู้เขียนเกี่ยวกับความรักซึ่งคล้ายกับสำนวน ในเรื่อง ราชินีบอด ดังต่อไปนี้

ชีวิตที่มีใช้ภาวาคอันวิจิตรตระการตา หากชีวิตต้องก่อปรด้วยวิญญาณ์ที่ปรุ่งแต่ง จากหยดหวานของผึ้งและหยาดร้อนของกรด กิษรสรของชีวิต ได้แก่ ความอ่อนหวาน ที่ซอกซำและความโศกเศร้าที่แสนหวาน... จนกว่าทุกชีวิตจะประสบสุขสุดท้ายคือตาย จากความมีชีวิตนั้น

(นางไพร : 524)

ในเรื่อง ราชินีบอด กล่าวว่า

ชีวิตมีใช้กลับกุหลาบซึ่งคอยแต่จะเง้อรอคุณเอาแต่ความชื่นบานจากจูบของภมร และน้ำค้าง แต่ชีวิตเป็นกลับกุหลาบที่ต้องทรหดต่อการเหยียบย่ำแรง ๆ ของนาย และหยาดร้อนของกรด ชีวิตต้องการความหวานเป็นอาหารของความรักและในความรักมีทั้งน้ำผึ้งและยาพิษ...แต่สรของความตายซึ่งเกิดจากรักจะทำให้ชีวิตทุกชีวิตอันดีเต็มใจมรณะ เราควรระโทษความรักหรือ...หาไม่ได้...เราไม่ควรโทษสิ่งใดไม่ว่ารักหรือตาย นอกจากโทษความมีชีวิตของเราเอง

(ราชินีบอด : 161)

ตัวละครของ นางไพร เป็นตัวละครที่มีลักษณะใกล้เคียงกับ ชีวิตมนุษย์ที่อยู่ในสังคม มีลักษณะเป็นคู่เปรียบเทียบระหว่างความคิดวัตถุนิยมกับจิตนิยม คือจักร และทศยึดถือคุณค่าทางวัตถุจึงต้องการครอบครองบุคคลที่รัก ฝ่ายศักดาและนิจยึดถือคุณค่าทาง จิตใจซึ่งเป็นนามธรรม การบูชาความรักเหนือตัวบุคคลทำให้ตัวละครยอมรับความผิดหวังหาก มิได้ครอบครองบุคคลที่ตนรักและยังภูมิใจยิ่งขึ้นที่ทำให้คนรักสุขสมหวัง

ตัวละครเด่นที่มีบทบาทในการแสดงแนวคิดย่อยเกี่ยวกับคุณค่า ของผู้หญิงคือ พ่อแม่ของคณิงนิจ แม้ว่าพ่อตายแล้วแต่คำสอนเกี่ยวกับข้อควรประพฤติปฏิบัติใน การดำเนินชีวิตยังแจ่มชัดอยู่ในความทรงจำของคณิงนิจ เช่น คำสอนเรื่องค่าของคนอยู่ที่ความคิด คุณธรรมและความเชื่อมั่นในตัวเอง มีใช้ฐานะบรรดาศักดิ์ เรื่องแนวทางปฏิบัติของลูกผู้หญิง คือ เรือนให้มากเพื่อเลี้ยงตัวเองได้ เพราะชายสมัยนี้เห็นแก่ตัวทั้งนั้น ดังที่พ่อกล่าวว่า

การแต่งงานกับผู้หญิงคนหนึ่งต้องหมายความว่า มันได้ตอบแทนอะไรมิอะไรเข้า
สักอย่าง ไม่ความสุขก็ความรวย แต่ในโลกทุกวันนี้ความสุขมีแต่ราคา ไม่มีค่า
เท่าความรวย ความสุขถูกซื้อแล้วทอดทิ้ง แต่ความรวยย่อมมีค่าสำหรับขับหมอบ
ของความจงรักภักดี

(นางไพร : 37-38)

หรือ คำสอนของแม่ ความว่า "ความดีความสนใจที่ผู้ชายมีต่อผู้หญิงหนึ่งก็อาจนับเป็น
บันไดขั้นแรกของการรักได้แต่ยังพิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นความรัก สิ่งที่พิสูจน์ความรักคือความเห็นใจ
ซึ่งกันและกันซึ่งควรเกิดจากความเสียสละของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิง" (นางไพร : 319-321)
เป็นต้น

นางไพร มีเนื้อหาใกล้เคียงชีวิตจริงมากกว่าจินตนิยายใน
ช่วงแรก เห็นได้จากตัวละครเป็นสามัญชน มีพฤติกรรมตามวิถีของมนุษย์ ไม่มีอิทธิฤทธิ์ใด ๆ
ฉากของเรื่องคือ ฉากชนบทหมู่บ้านด่านเกวียนและฉากกรุงเทพฯ เหตุการณ์ในเรื่องกล่าวถึง
สถานการณ์ทั่วไปของสังคมและชีวิตผู้คน มิใช่เป็นความฝันหรือตำนานรักดังเช่นจินตนิยายกล่าว
โดยสรุป รพีพรเริ่มชีวิตงานเขียนด้วยจินตนิยายแล้วจึงพัฒนามาเป็นนวนิยายพาฝันในเรื่อง
นางไพร

ข. ช่วงที่ 2 นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2495-2500

นวนิยายของรพีพรในช่วงหลัง พ.ศ. 2495 ได้แก่นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ เรื่อง
ทหารเสือกรมหลวงชุมพร (2497) กับนวนิยายชีวิตรักและครอบครัว 2 เรื่อง คือ ชีวิตใหม่
(2497) และ ห้องจิต (2499)

หลังพ.ศ. 2495 รพีพรพัฒนาการเขียนแนวเรื่องใหม่และเสนอเนื้อหาสะท้อนชีวิตและ
สังคม รวมทั้งซ่อนแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองไว้ในรูปแบบนวนิยายอิงประวัติศาสตร์และนวนิยาย
ชีวิตรักและครอบครัว เพื่อแสดงบทบาทของนักเขียนที่พัฒนาความคิดมาสู่สังคมแล้ว แต่ไม่สามารถ
เสนอทัศนคติอย่างตรงไปตรงมาได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางการเมือง

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวการเขียนนวนิยายของรพีพร

เหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการประพันธ์หลัง พ.ศ. 2495 คือ การจับกุมนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ นักวิชาการ นักศึกษา ฯลฯ ที่ร่วมเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองในชื่อหากบฏภายในราชอาณาจักร ซึ่งเรียกว่า "กบฏสันติภาพ" เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2495 เนื่องจากกลุ่มบุคคลเหล่านี้วิพากษ์วิจารณ์การดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมสงครามและการรุกรานของอเมริกา การร่วมชุมนุมเพื่อเรียกร้องเสรีภาพในการพิมพ์ การโฆษณา แม้ว่ารัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามประกาศให้เสรีภาพส่วนบุคคลอย่างเต็มที่ แต่สถานการณ์การเมืองภายในประเทศส่วนวายเป็นเหตุให้เกิดการกบฏขึ้นหลายครั้ง เช่น กบฏเสนาธิการ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2491 กบฏแยกดินแดน เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2491 กบฏวังหลวง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2492 กบฏแมนฮัตตันเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2494 รัฐบาลจึงประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินโดยอ้างเหตุผลว่า "สถานการณ์จลาจลในต่างประเทศได้ลุกลามมาถึงประเทศ รัฐบาลจำเป็นต้องปราบปรามและประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินขึ้น" (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, บรรณาธิการ, 2535 : 8-12)

อำนาจเผด็จการทหารได้คุกคามเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิมพ์ คือ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 โดยให้อำนาจเจ้าพนักงานการพิมพ์ออกคำสั่งควบคุมหนังสือพิมพ์โดยตรง เช่น มาตรา 35 ให้อำนาจการตรวจข่าวในระหว่างภาวะฉุกเฉินและสงคราม มาตรา 36 ให้อำนาจพนักงานการพิมพ์เป็นผู้วินิจฉัยยับยั้งความใด ๆ ว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2526 : 140) ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ที่ไม่ทำตามคำสั่งนโยบายของรัฐบาลถูกตัดข่าวถูกปิดหนังสือพิมพ์ชั่วคราว หรือถูกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการ เช่น สัจจะรายวัน โลกใหม่ ฉวนหมิน วารศัพท์ อีสานผวาเหลือง เป็นต้น (พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2526 : 143) ภาวะดังกล่าวไม่เอื้อต่อการวิพากษ์วิจารณ์อย่างเสรี โดยเฉพาะเมื่อ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ เป็นอธิบดีกรมตำรวจ กล่าวกันว่า ท่านผู้นี้ใช้อิทธิพลมีดสร้างบารมีทางการเมืองของตนโดยเริ่มจากการที่ นายอารีย์ ลีวีระ เจ้าของหนังสือพิมพ์หลายฉบับในเครือบริษัทไทยพาณิชย์การถูกคนร้ายลอบยิง เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2496 นายชื่น โรจนวิภาค บรรณาธิการ "อิทธิธรรม" สุรีย์ ทองวานิช บรรณาธิการ "เสียงไทย" ถูกฆาตกรรมโดยไม่ทราบ

สาเหตุที่แท้จริง และอดีตรัฐมนตรีที่นำชกชิงทั้งที่บางเขน อภิพลมิต ระบบอันธพาล ตำรวจลับ และการดำเนินของผู้มีอำนาจทางการเมืองทำให้มีการกวาดล้างบรรดานักเขียนกลุ่มก้าวหน้าและนักหนังสือพิมพ์หัวรุนแรงกันอย่างหนัก (ชุดิพงค์ สมทรัพย์, 2537 : 58) ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นทำให้นักเขียนถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการเสนอความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์สังคมและการเมืองทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ นักเขียนต่างพยายามเคลื่อนไหวเพื่อพัฒนาทิศทางของวรรณกรรมและยับยั้งความเติบโตของวรรณกรรมประเภทพาณิชย์และปฏิต่างผลาญที่ครองตลาดผู้อ่านอยู่ในเวลานั้น เริ่มจากประหลัด ศ. นาคะนาท และ วิลาศ มณีวัต ก่อตั้งชมรมนักประพันธ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2493 เพื่อกระตุ้นให้นักเขียนทบทวน ถกเถียงเรื่องบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของนักเขียน พันธกิจและธรรมชาติของวรรณคดีในฐานะงานศิลปกรรมของมนุษย์ และการเสนอแนวคิดเรื่องศิลปะเพื่อชีวิตในรูปแบบของบทความและบทวิจารณ์วรรณกรรม ดังเช่น นิตยสาร อักษรสาส์น รายเดือน ซึ่งมีสุภา ศิริमानนท์ เป็นบรรณาธิการ มุ่งเผยแพร่แนวคิดนี้ในช่วง พ.ศ. 2492-2495 มีคอลัมน์ "ข้อไม่น่าศึกษาทางการประพันธ์" "ข้อคิดจากวรรณคดี" ของ อินทรราชทูท หรือ อิศนีย์ พลจันทร์ โดชนำเอาแนวคิดศิลปะเพื่อชีวิตและลัทธิมาร์กซ์ไปวิเคราะห์วรรณคดีโบราณ เช่น บทวิจารณ์เรื่อง "ลิลิตพระลอ... วรรณคดีศักดิ์นา" ซึ่งสร้างความตื้นตันระทึกใจในวงวรรณคดีไทยอย่างยิ่ง เพราะประเมินค่าว่า ลิลิตพระลอ เป็นวรรณคดีลามกอนาจาร ไม่ใช่งานศิลปะโดยแท้จริงทำให้เกิดปฏิกริยาต่อต้านจากนักวิจารณ์กลุ่มอนุรักษ์นิยมและช่วยให้ประเด็นเรื่องศิลปะอนาจารในวรรณคดีมีผู้วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางนับเป็นการส่งเสริมและพัฒนาแนวทางใหม่ของวรรณกรรมไทย ในขณะที่วรรณกรรมแบบจินตนิมิตครองตลาด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533 : 467)

รพีพร เริ่มไตร่ตรองปัญหาดังกล่าวเมื่อมีวิสัยทัศน์และมีโอกาสอ่านวรรณกรรมของนักเขียนกลุ่มก้าวหน้าทั้งของไทยและต่างประเทศ เช่น นวนิยายจีนเรื่อง อาคิว ของหลู่ซิ่น เรื่องแปล เขาถูกบังคับให้เป็นขุนโจร ของ กุหลาบ สายประดิษฐ์ เรื่องสั้นบางเรื่องของ เชคอฟ เรื่องสั้น หยาดเหงื่อและความทรงจำ ของ อิศรา อมันตกุล เรื่องสั้น หมอดีหมอกาลี ต้นหนาน้ำบาง บุรุษไพรชฌีย์ ของ กรัสนีย์ โปรชาติ ศึกเขี้ยวโคโปก จนกว่าเราจะพบกันอีก ของศรีบูรพา (ศิวะ รมชิต, 2521 : 147-148) ทำให้เขาเกิดความเปลี่ยนแปลงทางความคิดในการประพันธ์ดังที่กล่าวไว้ใน จดหมายจากลาดชาว ว่า

ชีวิตในโลกหนังสือของฉัน ถ้าคิดอย่างเข้าข้างตัวเองก็คุ้มแน่แล้วในส่วว่างไปหมด ต่อเมื่อใคร่ครองอย่างมีสติแล้ว จะได้พบความจริงว่าโลกหนังสือที่ฉันเอาชีวิตเข้าไปผูกพันด้วยนั้นมีคสัวเหลือเกินและกลิ่นของวรรณกรรมที่ระเหยขึ้นมาสัมผัสนาสิก ล้วนแต่เหม็นคาวและเน่า วรรณกรรมไทยที่ปราศจากกลิ่นดังกล่าวมีน้อยชิ้นเต็มที่ ฉันควรจะเลือกแบบอย่างจากฝ่ายไหน ฝ่ายที่คาวจัดเพราะความเน่าของมันหรือ ฝ่ายที่มีแต่กลิ่นสะอาดดังปาริชาติดอกไม้สวรรค์

ขณะที่ปากกาในมือของฉันแล่นไปบนหน้ากระดาษตบแต่งตัวอักษรให้สามารถแปรสภาพเป็นเงินได้นั้น น้อยครั้งเหลือเกินที่ฉันจะยอมเสียเวลามาคุ่นคิดถึง "กลิ่น วรรณกรรมไทย" ความสมหวังในงาน ความพาสุกในชีวิตที่เกิดจากหยาตเหงื่อ และความคิดของตัวเอง ทำให้เราทักทักไปเองว่าเราได้ประสบความสำเร็จแล้ว ในวงวรรณกรรม แท้จริง เปล่าเลย ความสำเร็จของเรา เราไม่อาจรู้ได้ว่า มีกลิ่นหอมหรือเหม็นจนกว่ากาลเวลาจะยืนยันแก่เราเองว่างานเขียนของเราขึ้นของ คงอยู่เสมือนดวงตะวันที่เจิดจาสโลกอยู่ทุกเมื่อเชือวัน หรือเป็นเสมือนแสงเทียนที่ มอดง่ายและดับง่ายเมื่อลมแรงกรรโชกมาเพียงวูบเดียว

(ศิวะ รัชชิต, 2521 : 147-148)

รพีพรเริ่มเข้าไปมีบทบาททางการเมือง เพื่อต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรม เช่น ร่วมกับนักศึกษาเรียกร้องขอหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คืนจากฝ่ายทหาร เป็นกรรมการของคณะกรรมการสันติภาพแห่งประเทศไทยเพื่อคัดค้านการสร้างสมและการใช้อาวุธปรมาณูในสงครามเกาหลี การคัดค้านการแทรกแซงของลัทธิจักรวรรดินิยมของอเมริกา

ในด้านการประพันธ์ รพีพรเขียนบทละครเรื่อง ฝามรสม มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตทหารเรือที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น คือ ทหารเรือนำขันธ์ทหารบกกับตำรวจถึง 2 ครั้ง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2492 และวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2494 เป็นเหตุให้รองอธิบดีกรมตำรวจ (พล.ต.ท.พระนิเวศนคดี) เรียกตัวไปพบ ต่อมาก็เขียนเรื่อง ผิดแผ่นดิน ให้นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นำไปแสดงเนื่องในวันคืนสู่เหย้า เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2495 ซึ่งมีเนื้อหาเป็นการต่อสู้เพื่อเอกราชของ

ขบวนการนักศึกษาขบวนการชาวมลาญจากการยึดครองของกองทัพญี่ปุ่นและเขียนเรื่องสั้นชื่อเดียวกันลงพิมพ์ใน เคลิเมล์วันจันทร์ เพื่อโฆษณาละครเรื่องนี้ให้เป็นที่สนใจโดยทั่วไป ผลตอบแทนที่ได้รับ คือ การถูกสันติบาลควบคุมตัวไปได้ส่วนหลายวันหลายคนในข้อหาเขียนบทละครต่อต้านรัฐบาลและเป็นกรรมการคณะกรรมการสันติภาพแห่งประเทศไทย แต่ก็ได้รับการปล่อยตัวให้พ้นข้อหาเนื่องจากบทละครได้รับอนุมัติจากจักร ศรีสานนท์ เลขาธิการมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นน้องชายของ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจในขณะนั้นให้แสดงได้ นอกจากนี้ยังมีเรื่องสั้นที่เขียนในช่วง พ.ศ. 2495-2496 เช่น ศรีประชาเราต้องการเธอเสมอ เทพเจ้า พาสปอร์ตที่ไม่ต้องการวีซ่า และ พบศรีประชาที่ปักกิ่ง

ประสบการณ์การอ่านและประสบการณ์ทางการเมืองจึงทำให้อุดมการณ์ของนักเขียนเปลี่ยนไปซึ่งมีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงของแนวการเขียนนวนิยายด้วย

2. นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2495-2500

หลัง พ.ศ. 2495 นวนิยายของรพีพรมีแนวโน้มพัฒนาเป็นแนวสะท้อนชีวิตสังคมและการเมือง ในขณะที่สถานการณ์ทางสังคมและการเมืองในช่วง พ.ศ. 2495-2500 อยู่ในระยะที่มีความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างชนชั้นปกครอง มีการต่อสู้ชิงอำนาจทางการเมืองกันระหว่างฝ่ายทหารซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์กับฝ่ายตำรวจของ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ และเป็นยุค "ทมิฬ" ยุคหนึ่งของเมืองไทยที่การกวาดล้างลอบสังหารเป็นไปอย่างคาส (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2521 : 203) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นส่วนบุคคลและสาธารณะถูกควบคุมจำกัด เงื่อนไขทางสังคมและการเมืองที่จำกัดมิให้งานเขียนสื่อความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา นักเขียนจึงต้องอาศัยกลวิธีอื่นเพื่อแสดงบทบาทร่วมรับผิดชอบต่อสังคม คือ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์และนวนิยายชีวิตรักและครอบครัว

2.1 นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ : ทหารเสือกรมหลวงชุมพรฯ

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ หมายถึงนวนิยายที่เนื้อเรื่องอาศัยเหตุการณ์หรือตัวละครในประวัติศาสตร์ ในช่วง พ.ศ. 2490-2494 รพีพรเสนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์

ในรูปจินตนิยายที่มีเนื้อหาเกินความเป็นจริงในโลกมนุษย์และเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จีน
เท่านั้น แต่หลัง พ.ศ. 2495 รพีพรเริ่มเสนอเรื่องราวในประวัติศาสตร์ไทย คือ
ทหารเสือกรมหลวงชุมพร (2497) เสนอเรื่องราววีรกรรมของทหารเรือไทยโดยใช้เหตุการณ์
ประวัติศาสตร์เปิดเรื่องเพื่อปูพื้นฐานของเรื่องและภูมิหลังของตัวละครเอกฝ่ายชาย กล่าวคือ
เมื่อเกิดเหตุการณ์กรณีเรือรบฝรั่งเศสบุกรุกน่านน้ำไทย เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม ร.ศ. 112
(พ.ศ. 2436) ทหารเรือไทยสู้รบกับทหารฝรั่งเศส จำวางต่อสู้กับศัตรูอย่างกล้าหาญ แต่พลาดทำ
ถูกยิงตาย ก่อนตายจำวางฝากฝังแวว ลูกชายไว้กับทหารเพื่อนสนิทคนหนึ่งและสั่งเสียขอให้ลูก
เป็นทหารเรือเหมือนพ่อ วีรกรรมและความหวังของพ่อผลักดันให้แววมานะต่อสู้กับความลำบาก
ยากจนและอุปสรรคอันจนสำเร็จเป็นนายทหารเรือ เขาปฏิบัติหน้าที่รับใช้ชาติอย่างเต็มกำลัง
ความสามารถจนได้เลื่อนยศตามลำดับเป็น พระพิชิตชลยุทธ

สิ่งที่ผู้เขียนต้องการเสนอ คือ วีรกรรมของทหารเรือ โดยการผูก
โครงเรื่องเน้นอุดมคติพลีชีวิตเพื่อชาติของตัวละครตั้งแต่วัยหนุ่มถึงวัยชรา

โครงเรื่องใหญ่เสนอชีวิตของแววซึ่งเป็นลูกกำพร้าที่ต้องต่อสู้ชีวิตตามลำพัง
กับแม่ อุปสรรคในชีวิตของแววมามากมาย เมื่ออยู่บ้านนอกต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของชีวิต ทั้ง
เรื่องความยากจนและอิทธิพลของผู้ใหญ่ชุกกับลูกน้องซึ่งคอยรังแกแม่ของแววอยู่เสมอ เมื่อเข้ามา
อยู่กรุงเทพฯกับอาฮอด แววต้องช่วยเหลือตนเองทุกอย่าง แต่แววก็มีใจสู้อดทน ต่อสู้กับอุปสรรค
ทั้งปวงจนบรรลุเป้าหมายของชีวิต แววได้สร้างวีรกรรมครั้งยิ่งใหญ่ในชีวิตการเป็นทหารเรือคือ
การปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ฯ ที่สมคบกับชาวต่างชาติคิดการเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน
แววสู้รบในหน้าที่ถูกสะเทิดกระเปาะจนตาบอด วีรกรรมในครั้งนั้นทำให้แววได้เลื่อนยศเป็น
"นายนาวาโท" บรรดาศักดิ์ "พระพิชิตชลยุทธ"

รพีพรสร้างตัวละครเอกฝ่ายชาย คือ แวว เป็นนักต่อสู้ชีวิตและมีความ
เสียสละเพื่อชาติเริ่มจากวัยเยาว์ต้องต่อสู้กับความยากจนและอิทธิพลในท้องถิ่นเพื่อความอยู่รอด
ของตนเองและมารดา แววใช้ความอดทน ความเข้มแข็ง และความเสียสละต่อสู้อุปสรรคนำพา
ชีวิตไปสู่ความสำเร็จ

ตัวละครอื่นที่เสริมแนวคิดของเรื่องให้เด่นชัด เช่น โสภณ ตัวละครเอกฝ่ายหญิง บุญธรรม ซึ่งเป็นนักหนังสือพิมพ์ แม้ไม่ใช่ทหาร แต่ก็ทำหน้าที่ช่วยเหลือปกป้องประเทศชาติให้พ้นจากการตกเป็นอาณานิคมของชาติอื่นซึ่งเป็นแผนการของพวกกบฏต่อแผ่นดินด้วยทหารอาสาสมัครการลับให้แก่เสด็จในกรมหลวงชุมพรฯ

หากศึกษาสภาพสังคมและการเมืองร่วมสมัยของนักเขียนแล้ว จะเห็นว่าในช่วงที่รพีพรเริ่มรับรู้ว่าการเมืองเป็นเรื่องของนักเขียนนั้นเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองขึ้นจากจลาจลซึ่งมีทหารเรือเกี่ยวข้องกับ 2 ครั้งคือ กบฏวังหลวงและกบฏแมนฮัตตัน ผลปรากฏว่า "ทหารเรือผ่านพิภพทหารบกและตำรวจทั้ง 2 ครั้งอันนำไปสู่การลดอำนาจของทหารเรือและการขึ้นสู่อำนาจของทหารบกรุ่นใหม่แต่ทหารเรือกลับชนะใจประชาชน" (ศิวะ รมชิต, 2536 : 49) ตอนนั้นรพีพรเขียนบทละครเสนอชีวิตทหารเรือเรื่อง เจ็ดคาบสมุทร และ ฝามรสม กล่าวถึงเหตุการณ์กบฏวรวรเดช พ.ศ. 2476 มาโยงเข้ากับชีวิตนายทหารเรือคนหนึ่งซึ่งไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม การจัดแสดงละครชีวิตทหารเรือในยุคที่ "กองทัพปกป้องคุ้มครองชาติไทย" ร่วมกับ "ตำรวจคู่ชีพวิน" จึงเกิดปัญหา รพีพรถูกสั่งให้แก้ไขบทและถูกรองอธิบดีกรมตำรวจเรียกตัวไปสอบสวนและกล่าวโอวาทว่า "อะไรที่มันแล้วมาแล้วก็ให้มันแล้วไปเถอะอย่ารื้อฟื้นขึ้นมาอีกเลย" (ศิวะ รมชิต, 2536 : 49)

แม้กาลเวลาผ่านไป แต่สถานการณ์บ้านเมืองยังคงสภาพเหมือนยุคก่อน พ.ศ. 2495 และมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงมากกว่า โดยเฉพาะการกวาดล้างจับกุมนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ นิสิตนักศึกษา ปัญญาชนในคดีกบฏสันติภาพ การใช้อำนาจเผด็จการในการบริหารประเทศโดยการปิดกั้นโอกาสแสดงความคิดเห็นทางการเมืองคัดค้านนโยบายของรัฐบาล นักเขียนจึงปรับกลวิธีการนำเสนออย่างตรงไปตรงมาเป็นการใช้รูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรมเป็นสื่อทางอ้อม นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เป็นอีกกลวิธีหนึ่งของนักเขียนซึ่งนอกจากจะสื่อแนวคิดทางสังคมและการเมืองแล้ว ยังทำให้นักเขียนไม่ถูกเหม็งเล็งว่าเป็นปฏิปักษ์ทางการเมือง เพราะมีการวางโครงเรื่องชีวิตเชื่อพระราชวงศ์ คือ กรมหลวงชุมพรฯ เขตอุดมศักดิ์ ผู้ทรงให้กำเนิดโรงเรียนนายเรือและเป็นผู้บัญชาการทหารเรือนำทัพป้องกันการรุกรานของชาวต่างชาติในครั้งนั้น

2.2 นวนิยายชีวิตรักและครอบครัว : ห้องจิต ชีวิตใหม่

ในช่วง พ.ศ. 2495-2500 รพีพรเริ่มเขียนนวนิยายชีวิตรักและครอบครัว

คือ ชีวิตใหม่ (2497) และ ห้องจิต (2499)

ห้องจิต เป็นนวนิยายที่แฝงแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองโดยใช้แนวเรื่องชีวิตและครอบครัวเป็นสื่อ กล่าวคือ โครงเรื่องใหญ่เสนอเรื่องราวปัญหาภายในครอบครัวของตัวละครเอกฝ่ายหญิง การต่อสู้กับปมด้อยเรื่องชาติกำเนิดและโชคชะตาของชีวิตเพื่อพิสูจน์คุณค่าของความเป็นคน

ห้องจิต ตัวละครเอกฝ่ายหญิงเป็นลูกนอกสมรสที่เกิดจากความไม่ตั้งใจของพ่อซึ่งเป็นชนชั้นขุนนางกับแม่ซึ่งเป็นคนใช้ในบ้าน พ่อไม่ยอมรับว่าเป็นลูก แม่จึงพาห้องจิตเร่ร่อนไปอยู่ที่อื่นจนกระทั่งแม่ตาย พ่อรับเธอมาอุปการะในฐานะคนใช้ ต่อมาพ่อตาย ชีวิตของเธอจึงยิ่งตกอับต้องทนอาศัยอยู่ในบ้านของพ่อท่ามกลางคำดูถูกเหยียดหยามและการกลั่นแกล้งจากแม่เลี้ยงและพี่น้องต่างมารดา แต่เธอมีความอดทนมุมานะเรียนจนจบปริญญาตรี ในที่สุดความดีก็สนองตอบ ห้องจิตกลายเป็นทาสยาที่ได้รับความนิยมมากกว่าใคร ๆ

รพีพรเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องและตัวละครเกี่ยวกับค่าของคนว่าชาติกำเนิดและฐานะทางเศรษฐกิจมิใช่สิ่งกำหนดหรือแบ่งวัดคุณค่าของคน ผู้ที่เกิดในตระกูลสูง ร่ำรวยเงินทอง เป็นที่นับถือของคนในสังคมอาจมิใช่คนดีเสมอไป คนจะดีหรือไม่ดีนั้นขึ้นอยู่กับความประพฤติของแต่ละบุคคล ดังตัวอย่างตัวละครในเรื่อง ได้แก่ ครอบครัวของหลวงขจรเวหาสน์ที่เรียกตนเองว่า "ผู้ดี" ถูกคนที่มิฐานะต่ำชั้นกว่า แต่กลับประพฤติตนมีศีลธรรมยิ่งกว่าคนธรรมดาสามัญ ดังเช่นหลวงขจรเวหาสน์ ชื่นใจคนใช้เป็นเมียจนเกิดลูกนอกสมรสแล้วไม่รับผิดชอบ เป็นคนไร้มนุษยธรรม ปลอฮให้ลูกเมียเผชิญความลำบากอย่างโดดเดี่ยว คุณหญิงขจรเวหาสน์ประพฤติผิดประเวณี เล่นชู้กับน้องชายของสามี เป็นเหตุให้สามีหึงหวงฆ่าชู้ตายแล้วปกปิดความจริงด้วยการขอร้องน้องชายต่างมารดาเป็นแพะรับบาปเพื่อรักษาชื่อเสียงและเกียรติยศของคน แม้กระทั่งหลวงขจรเวหาสน์ตายแล้ว คุณหญิงฯ ก็ไม่เลิกพฤติกรรมเดิม ยังเล่นชู้กับทนายความประจำตระกูลอีก ฝ่ายลูกชายและลูกสาวต่างทำตัวเป็นหนุ่มสาวสังคม เท่ชวเตร่กลางคืน มั่วสุมกับเพื่อน ๆ ก่อเรื่อง

เคียดร้อนอยู่เสมอ ท้ายที่สุดลูกชายมีภรรยาเป็นคนรับใช้ในบ้าน ส่วนลูกสาวตั้งท้องกับคู่มั้นก่อนแต่งงาน ต่างกับซ็องจิดซึ่งมีเลือดผสมระหว่างผู้ดีกับไพร่กลับประพติดนุกต้องตามท่านองคฉลองธรรม สนใจศึกษาเล่าเรียน อดทนต่อสู้กับความอับโชคและปัญหาบาดหมางภายในครอบครัวจนประสบความสำเร็จในชีวิต

ในโครงเรื่องหลักผู้เขียนแทรกโครงเรื่องรองไว้ช่วงท้ายของเรื่องเพื่อเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง โดยใช้กลวิธีสลับการเล่าเรื่องจากทัศนะผู้เล่าเรื่องแบบผู้รู้แจ้งเป็นทัศนะผู้เล่าเรื่องบุรุษที่ 1 ซึ่งเป็นตัวละครเอกฝ่ายหญิงเขียนบันทึกประจำวันเล่าชีวิตในมหาวิทยาลัย กลวิธีนี้ผู้เขียนต้องการเสนอตัวละครอีกตัวที่ไม่มีบทบาทตั้งแต่ต้นเรื่องให้ปรากฏในเรื่องอย่างสมเหตุสมผล คือ "นักปราชญ์เจน" เพื่อนสนิทของซ็องจิดที่มีพฤติกรรมต่างจากเพื่อนนักศึกษาทั่วไปที่มักสนใจเฉพาะเรื่องการเรียน การชุมนุมสังสรรค์หรือเรื่องส่วนตัวอื่น ๆ แต่เจนสนใจปัญหาชีวิตและสังคมจึงมักชวนซ็องจิดสนทนาเรื่องเหล่านี้อยู่เสมอ ทำให้เธอเข้าใจสังขารของชีวิตและเกิดทัศนะใหม่ในการดำเนินชีวิต คือ เพื่อมวลชน ดังข้อความในบันทึกของซ็องจิดขณะศึกษาอยู่ในต่างประเทศซึ่งเป็นการปิดเรื่อง ความว่า

เราอยู่ที่ไหนไม่ได้ตลอดไปเท่าเมืองไทย เมืองไทยเป็นของเรา แผ่นดินและสาขาน้ำของเรา แม้ว่าบางยุคบางสมัยมันจะเปลี่ยนมือไปเป็นของมหาโจรกลุ่มหนึ่ง กลุ่มใดก็ตาม ในไม่ช้าไม่นานมันก็ต้องกลับมาเป็นของเรา ประชาชนไทยทั้งมวล เราเรียนเพื่อรอพบอาจารย์ในสามเดือนข้างหน้า เราเรียนเพื่ออยู่กับอาจารย์สามปีที่นี่ และเรียนเพื่อกลับไปเป็นของผืนแผ่นดินไทยที่รักของเรา

(ซ็องจิด : 404)

"นักปราชญ์เจน" เป็นตัวละครสำคัญที่สะท้อนให้เห็นบทบาททางการเมืองของนักศึกษาในช่วง พ.ศ. 2495 ด้านหนึ่งเจนสามารถปลูกฝังความคิดที่ถูกต้องให้แก่ปัญญาชนเพื่อนร่วมมหาวิทยาลัยอย่างซ็องจิดได้ เช่น ทัศนะเกี่ยวกับชีวิตว่า ชีวิตคือการต่อสู้ ดังคำพูดของเขาที่เดือนสี่ซ็องจิด ว่า "ทำไมจะมาเบื่อหน่ายในสิ่งซึ่งตัวคุณไม่อาจหลีกเลี่ยงมันได้ เมื่อมีชีวิตอย่าบ่นว่าเบื่อโลก เมื่อมีความรักอย่าบ่นว่าเบื่อผู้หญิงหรือผู้ชาย เพราะมันเป็นสิ่งที่เกิดมาแล้ว ต้องประจันหน้ากับมันจนกว่าจะถึงซึ่งจุดจบและชีวิต" (ซ็องจิด : 404) และ

"การหนี่ที่จะจัดว่าปลอดภัยหมายถึงว่าหนี่ไปได้ตลอดรอดฝั่ง การต่อสู้ที่เรียกว่าปลอดภัยหมายถึง การต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมย่อมจะมีคนยื่นมือไปช่วย แล้วการสู้หนี่นั้นก็ทำให้เราปลอดภัย"

(ข้อจิด : 410)

ทัศนะเกี่ยวกับอุดมการณ์ของปัญญาชนว่า ต้องมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ดังคำพูดของ "นักปราชญ์เจน" ว่า

คนส่วนมากที่กำลังทุกข์ยากเดือดร้อนกับการถูกกดขี่ทั้งทางอำนาจอาวูษและเศรษฐกิจ เขาจะรู้สึกว่โลกนี้ไม่ปลอดภัยเสียเลย...ผมอยากให้คุณได้ศึกษาอย่างผมว่โลกส่วนใหญ่ถูกเป็นไฟ เราศึกษาวิชาความรู้จากมหาวิทยาลัยเพื่อช่วยตัวเองไม่พอเสียแล้วเราจำต้องก้าวออกสู่โลกกว้างโลกแห่งมนุษยชาติแล้วโอบอุ้มมันขึ้นมาเป็นภาระรับผิดชอบของคุณ

(ข้อจิด : 323-324)

ทัศนะเกี่ยวกับมนุษยธรรมและความเสมอภาคในสังคม เจนวิพากษ์วิจารณ์ว่ลัทธิการเมืองและศาสนาตั้งแต่บรรพกาลจนถึงปัจจุบันครอบงำมนุษย์ให้มีความเชื่อมงาย ฮอมรับความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม มนุษย์จึงตกเป็นทาสมนุษย์ด้วยกันซึ่งเป็นสาเหตุทำให้สังคมไม่พัฒนาไม่ว่าจะเป็นสังคมศักดินาหรือทุนนิยม ดังความว่

มนุษย์เราเมื่อพ้นจากสมัยนาศาสนาสมาสู่ระบบฆัตริย์ เราถูก "มอม" ด้วยความคิดผิด ๆ โดยตลอดมา เราถูกศาสนาต่าง ๆ ลวงว่ความจริงในโลกไม่มี มีแต่สิ่งสมมุติ เราถูกขู่เข็ญว่มนุษย์มีตัวตนเหมือนกัน แต่โชควาสนานั้นต่างกัน จึงต้องมีฆัตริย์ ต้องมีไพร่ เราถูกกดขี่ให้ทรุดลงกราบไหว้เป็นทาสมนุษย์ด้วยกัน แต่ไม่มีใครรู้ดอกว่โลกไม่หยุดนิ่งเหมือนชีวิตและความคิดของคน เราจะต้องพัฒนาไปข้างหน้า ระบบที่มอมผู้คนให้หลงผิด นับวนจะจางหายไปจากโลก แต่การกดขี่ทรัดยังไม่หมดสิ้น กองไฟยังคงลุกต่อไปอีก ปลาใหญ่ยังไม่หยุดกินปลาน้อย คนเจริญจะละโมภในอาณานิคม โลกฮ่อมจะสงบสุขไม่ได้เลย

(ข้อจิด : 324-325)

อีกด้านหนึ่ง เจนแสดงบทบาทของนักเขียนที่มีจิตสำนึกทางการเมือง โดยการเขียนบทความและนวนิยายที่เสนอทัศนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์ลงในหนังสือของมหาวิทยาลัยและเป็นกรรมการขององค์การ "สันติภาพ" เมื่อรัฐบาลกวาดล้างจับกุมนักเขียนหลายคนในข้อหากบฏภายในราชอาณาจักรเมื่อ พ.ศ. 2495 เจนเป็นหนึ่งในจำนวนนักโทษการเมืองซึ่งต้องพิจารณาคดีว่า

"บทความหรือข้อเขียนของเจนหลายเรื่อง เขาเขียนได้ถูกต้องมีเหตุผล มีความจริงที่ค้านไม่ได้ หากว่าคนที่พูดความจริงมีสัจจะธรรมจะถูกหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว ฉันคิดว่าคอมมิวนิสต์คือ มนุษย์เคารพความจริงและความถูกต้องซึ่งเราน่าจะยกย่องมากกว่าจะไปห่วงกลัวหรือเกลียดชัง"

(ข้อจิต : 433)

ข้อจิต จึงเป็นนวนิยายที่สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับทางสังคมและการเมืองซ่อนไว้ในรูปแบบและเนื้อหาของนิยายชีวิตรักและครอบครัว

เรื่อง ชีวิตใหม่ ตีพิมพ์รวมเล่มเมื่อ พ.ศ. 2499 เป็นเรื่องที่เสนอความเหลื่อมล้ำและความแตกต่างระหว่างสังคมเมือง (กรุงเทพฯ) กับสังคมชนบท โดยชี้ให้เห็นว่าสังคมเมืองเป็นสังคมชนาภาพ แม้จะมีความเจริญทางวัตถุ แต่ศีลธรรมในใจคนกลับเสื่อมลง เพราะอำนาจเงินกำหนดวิถีชีวิตของสมาชิกในสังคม ทำให้คนเห็นแก่ตัว ไม่จริงใจต่อกัน มุ่งเอารัดเอาเปรียบเพื่อประโยชน์ส่วนตน สังคมเมืองจึงไม่น่าอยู่ ต่างกับสังคมชนบทซึ่งแม้จะมีสภาพความเป็นอยู่ยากจน บ้านเมืองด้อยพัฒนา แต่คนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จริงใจต่อกัน

รพีพรเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องซึ่งเป็นประสบการณ์ชีวิตของแผนตัวละครเอกฝ่ายชายที่เรียนรู้และเข้าใจชีวิตด้วยตนเอง กล่าวคือครอบครัวของแผนเป็นชาวนามีฐานะยากจน เมื่อพ่อตาย แผนอพยพครอบครัวเข้ากรุงเทพฯ ด้วยความหวังว่าจะมีชีวิตดีขึ้นกว่าเดิม แต่ชีวิตในกรุงเทพฯ ไม่เป็นไปอย่างที่คิด แผนต้องมีชีวิตอย่างปากกัดตีนถีบ ทำงานเป็นเสมียนสำนักงานทนาศึกษาในตอนกลางวัน ถีบสามล้อในตอนกลางคืนพร้อมกับเขียนหนังสือ นอกจากนี้แผนยังต้องเผชิญกับสภาพสังคมเมืองที่คนมักเอาเปรียบกันและไม่จริงใจต่อกัน เช่น

อาจารย์เขาจะเขียนคนกับสามล้อที่เสีรู้ให้ลูกศิษย์ทั้งห้องฟังโดยไม่รู้เขาคนนั้นคือ แพน หรือเพื่อนหญิงร่วมมหาวิทาลัยใช้แพนเป็นเครื่องมือเพื่อให้คู่รักหึงหวงและขอแต่งงาน หรือวางคนรักของแพนถูกล่อลวงมาค้าประเวณี เป็นต้น ในที่สุดแพนจึงเข้าใจว่า ชีวิตใหม่ในกรุงเทพฯ ที่เขาค้นพบว่านั่นกลับเลวร้ายยิ่งกว่าชีวิตเก่าในชนบทที่เขาเกิดและเติบโตมาเสียอีก แพนจึงตัดสินใจกลับมาเริ่มชีวิตใหม่ที่ภูมิลำเนาเดิม

ประสบการณ์ชีวิตของแพน เป็นตัวอย่างของคนชนบทที่ค้นพบและไฝฝืนอยากจะมีชีวิตสุขสละควสบายในเมืองหลวง แต่วิถีชีวิตที่สวนทางกับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของตัวเองละคร ทำให้เขาทนสภาพความเหลื่อมล้ำและความแตกต่างไม่ได้และเข้าใจว่าตนเองไม่สามารถแก้ไขปัญหาของชีวิตได้ จึงหันกลับไปสู่สภาพสังคมเดิมที่คุ้นเคย

แนวคิดหนึ่งที่พรตต้องการสื่อ คือ แนวทางการดำเนินชีวิตว่า คนเราจะดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอันเหลื่อมล้ำต้องเข้าใจชีวิต สังคมและโลกอย่างถ่องถ้วนซึ่งเกิดจากประสบการณ์ชีวิตส่วนตัว ดังบทสนทนาระหว่างแพนกับรวง ตอนจบเรื่อง ความว่า

"ชีวิตคนเรา รวงเอ๊ย มันมีทั้งดีและร้าย...ชีวิตปัจจุบันและ ชีวิตใหม่ ข้างหน้านั้นต่างหากที่เราจะควรสนใจกับมัน มุ่งหน้าเข้าไปหามันเพื่อการตั้งต้นที่ถูกต้องและดีกว่าเก่า"

"ชีวิตใหม่ ..." รวงตรงอย่างดังเลย " ชีวิตใหม่ อีกแล้ว ครั้งที่เรายังอยู่ควนหินพี่ก็ไฝฝืน ชีวิตใหม่ รวงก็ไฝฝืน แต่แล้วเราต้องเสียน้ำตาเพราะ ชีวิตใหม่ พี่ยังจะไฝฝืน ชีวิตใหม่ อีกหรือจะ พี่ไม่เช็ด ไม่กลัวมันบ้างหรือจะ"

"ชีวิตใหม่ ที่ผ่านมาเป็นชีวิตที่ไม่ถูกต้อง" แพนตอบอย่างชัดเจนน่าฟัง "ความผิดพลาดของ ชีวิตใหม่ นั้น อยู่ที่เราไม่สามารถจะทำความรู้จักกับสังคมกับโลกและชีวิตได้ถ่องถ้วน เราต่างถูกมันเล่นงานเสีโซภโชน แต่ต่อไปนี่จากการผ่านการทดลองด้วยบทเรียนอันสูงค่ามาแล้ว ชีวิตใหม่ ของเราต้อง ใหม่ จริง ๆ ใหม่ ไปด้วยความถูกต้อง ใหม่ ไปด้วยหลักมันและท่าทีที่ไม่มีใครจะเบียดเบียนบีบคั้น หรือว่าด้วยดวงใจที่มุ่งหน้าไปด้วยความเข้าใจโลกและชีวิตถูกต้องกว่าเดิม..."

(ชีวิตใหม่ : 159-160)

จะเห็นว่า มีการใช้คำ "ชีวิตใหม่" และ "ใหม่" ซ้ำ ๆ กันด้วยน้ำเสียง เหาะหอนประชดประชัน ดังนั้นความหมายของคำว่า "ใหม่" ในบางข้อความจึงมีนัยแสดงความหมายตรงกันข้ามกับความหมายโดยตรงของคำซึ่งเป็นความหมายในเชิงบวก แต่ในบริบทของเรื่องนี้เป็นความหมายเชิงลบในความรู้สึกของตัวละคร เช่น "ชีวิตใหม่อีกแล้ว ครั้งที่เรายังอยู่ควนหิน พี่ก็ไฝฝืนชีวิตใหม่ รวงก็ไฝฝืน แต่แล้วเราต่างต้องเสียน้ำตาเพราะชีวิตใหม่..."

อย่างไรก็ตาม ชีวิตใหม่ เป็นเพียงนวนิยายสะท้อนสภาพและปัญหาของสังคมเท่านั้นแต่ไม่ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ดังที่ปรากฏใน ห้องจิต อาจเป็นเพราะเนื้อหาของนวนิยายจำกัดปัญหาเฉพาะบุคคล มิได้เสนอปัญหาความคับข้องใจของบุคคลในระดับกว้าง ดังนั้นเมื่อตัวละครเอกเข้าใจและยอมรับสภาพปัญหาโดยเลือกกลับไปมีชีวิตแบบเก่าแล้วก็ไม่จำเป็นต้องชี้ทางใหม่ในการแก้ปัญหา

พัฒนาการนวนิยายของรพีพรในช่วงแรก พ.ศ. 2490-2500 มีแนวโน้มเป็นนวนิยายเชิงร่มที่พัฒนาจากนวนิยายพาดินส่วนนวนิยายสมจริง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วงตามแนวเรื่องที่ปรากฏและอิทธิพลทางสังคมและการเมืองที่ทำให้รพีพรเปลี่ยนแปลงแนวการเขียน กล่าวคือ ช่วงแรก พ.ศ. 2490-2494 นวนิยายของรพีพรมีพัฒนาการจากจินตนิยายมาสู่นวนิยายพาดิน ซึ่งเกิดขึ้นตามกระแสความนิยมวรรณกรรมเชิงร่มในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อจินตนิยายของรพีพรเป็นที่นิยมของนักอ่าน เขาจึงยึดเป็นแนวการเขียนหลักในช่วงต้นทศวรรษ 2490 ต่อมาจึงพัฒนาเป็นนวนิยายพาดินที่มีเนื้อหาใกล้เคียงชีวิตมากขึ้น ทั้งด้านโครงเรื่องตัวละคร ฉากและบรรยากาศ ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2495-2500 นวนิยายของรพีพรเป็นนวนิยายเชิงร่มที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตสังคมและซ่อนแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองไว้ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์และนวนิยายชีวิตรักและครอบครัว ความเปลี่ยนแปลงของนวนิยายดังกล่าวเกิดจากอิทธิพลแนวคิดศิลปะเพื่อชีวิตที่แพร่หลายในวงวรรณกรรมไทยช่วงต้นทศวรรษ 2490 และอิทธิพลทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการทางความคิดของนักเขียน